

Culturele Antropologie

**Faculteit der Sociale Wetenschappen,
Vrije Universiteit Amsterdam**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q309

© 2012 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Social and Cultural Anthropology van de Vrije Universiteit Amsterdam	5
Administratieve gegevens van de opleidingen.....	5
Administratieve gegevens van de instelling	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen.....	6
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie	6
Samenvattend oordeel van de commissie	10
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling	15
Bijlagen	45
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie	47
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader	49
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	55
Bijlage 4: Overzicht van de programma's	57
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	59
Bijlage 6: Bezoekprogramma	65
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten	67
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen	69

Dit rapport is vastgesteld op 12 december 2012.

Rapport over de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Social and Cultural Anthropology van de Vrije Universiteit Amsterdam

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie

Naam van de opleiding:	Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie
CROHO-nummer:	50035
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	WO
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	geen
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Masteropleiding Social and Cultural Anthropology

Naam van de opleiding:	Social and Cultural Anthropology
CROHO-nummer:	60049
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	WO
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	twee profielen: - Development and Social Transformations - Constructing Identities and Notions of Belonging
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Het bezoek van de visitatiecommissie Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie aan de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats op 8 juni 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigd
Resultaat instellingstoets:	nog niet bekend

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De commissie die de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Social and Cultural Anthropology van de Vrije Universiteit Amsterdam beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Michiel Baud (voorzitter), hoogleraar Latijns-Amerika Studies, Universiteit van Amsterdam, en directeur van het Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns-Amerika (CEDLA);
- Prof. dr. Inge Hutter, hoogleraar Demografie en decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen;
- Dr. Alexandra Pillen, universitair docent Medische Antropologie, University College London;
- Ir. Adrie Papma, zakelijk directeur Oxfam/Novib NL;
- Reinout Meijnen MA, alumnus Culturele Antropologie, Universiteit Leiden.

Dr. Floor Meijer, medewerker van QANU, ondersteunde de commissie als secretaris.

Het College van Bestuur van de Radboud Universiteit Nijmegen en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen. De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

De beoordeling van de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Social and Cultural Anthropology van de Vrije Universiteit Amsterdam was onderdeel van een clusterbeoordeling. In het kader van deze clustervisitatie beoordeelde de visitatiecommissie Culturele Antropologie 2012 in totaal 13 opleidingen Culturele Antropologie aan vijf deelnemende universiteiten, te weten de Radboud Universiteit Nijmegen, de Vrije Universiteit Amsterdam, de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Utrecht en de Universiteit Leiden.

De commissie voor de clusterbeoordeling Culturele Antropologie bestond uit in totaal tien commissieleden:

- Prof. dr. André Droogers (voorzitter bezoek RU, UvA, LEI en UU), emeritus hoogleraar Culturele Antropologie, Vrije Universiteit;
- Prof. dr. Michiel Baud (voorzitter bezoek VU), hoogleraar Latijns-Amerika Studies en directeur van het Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns-Amerika (CEDLA), Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. Rik Pinxten, hoogleraar Culturele Antropologie, Universiteit Gent;

- Dr. Alexandra Pillen, universitair docent Medische Antropologie, University College London;
- Ir. Adrie Papma, zakelijk directeur Oxfam/Novib NL;
- Prof. dr. Inge Hutter, hoogleraar Demografie en decaan van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. Hastings Donnan, hoogleraar Anthropology, Queen's University Belfast en co-director van het Centre for International Borders Research;
- Prof. dr. Mark Nichter, hoogleraar Anthropology, Public Health and Family Medicine, Universiteit van Arizona;
- Reinout Meijnen MA, alumnus Culturele Antropologie, Universiteit Leiden;
- Charlotte Kemmeren MSc, alumnus Social and Cultural Anthropology, Vrije Universiteit Amsterdam en alumnus Human Geography, Universiteit van Amsterdam

Voor ieder bezoek werd, rekening houdend met eventuele belangenconflicten, expertise en beschikbaarheid, een (sub)commissie samengesteld. Omdat commissievoorzitter prof. André Droogers gastonderzoeker is aan de Vrije Universiteit en dus niet onafhankelijk is voor die instelling, heeft prof. Michiel Baud tijdens het bezoek aan de VU het voorzitterschap waargenomen.

Coördinator van de clustervisitatie Culturele Antropologie was dr. Floor Meijer, medewerker van QANU. Zij was tevens de projectleider van het bezoek aan de Radboud Universiteit Nijmegen en de Vrije Universiteit Amsterdam. Tijdens de overige bezoeken was drs. Titia Busing als projectleider aanwezig. Om de continuïteit te waarborgen voerden beide projectleiders herhaaldelijk overleg. De coördinator was bovendien aanwezig bij de eindvergadering van alle bezoeken binnen het cluster.

Inhoudelijke voorbereiding commissie

Ter inhoudelijke voorbereiding op de visitatiebezoeken heeft de projectleider de door de opleidingen opgestelde kritische reflecties gecontroleerd op kwaliteit en volledigheid en doorgestuurd naar de deelnemende commissieleden. De commissieleden lazen de kritische reflecties en formuleerden naar aanleiding van de inhoud vragen. De projectleider verzamelde de vragen en groepeerde deze naar onderwerp en/of gespreksgering.

Naast de kritische reflecties lazen de commissieleden gezamenlijk vijftien scripties per opleiding. Wanneer voor een instelling drie of meer opleidingen moesten worden beoordeeld, bestudeerde de commissie voor de eerste en tweede opleiding elk vijftien scripties en voor aanvullende opleidingen tenminste acht scripties elk. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers.

Op 20 april 2012 vond een startvergadering van de visitatiecommissie Culturele Antropologie plaats. Tijdens deze vergadering werd de commissie formeel geïnstalleerd en werden taken en werkwijze van de commissie besproken. Ook werd het voorstel voor het Domeinspecifieke Referentiekader Culturele Antropologie vastgesteld. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Bezoek Vrije Universiteit Amsterdam

Voorafgaand aan het bezoek maakte de coördinator in samenspraak met de commissievoorzitter en de deelnemende instellingen programma's voor de (dag)indeling van de visitatie. Het bezoekprogramma voor de bacheloropleiding Culturele Antropologie en

Ontwikkelingsociologie van de Vrije Universiteit Amsterdam is in dit rapport opgenomen als Bijlage 6.

Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie de opleidingen verzocht om op basis van het criterium van representativiteit gesprekspartners te selecteren. De stelregel was om van gedachten te wisselen met studenten uit alle studiejaar en met docenten en begeleiders van alle betrokken opleidingen. Ruim voor het bezoek ontving de commissie een overzicht van de geselecteerde gesprekspartners, waarmee zij vervolgens instemde. Gedurende het bezoek sprak de commissie achtereenvolgens met een representatieve vertegenwoordiging van het faculteit- en opleidingsbestuur, studenten, docenten, leden van de opleidings- en examencommissie en alumni.

Tijdens het bezoek bestudeerde de commissie bovendien het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij studenten en docenten gelegenheid om – buiten de reguliere gesprekken om – tijdens een spreekuur met de commissie van gedachten te wisselen. Van dit spreekuur is geen gebruik gemaakt.

Het laatste deel van het bezoek heeft de commissie gebruikt voor een interne vergadering waarin de bevindingen werden besproken. Het bezoek werd afgesloten met een openbare mondelinge rapportage van de eerste indrukken en algemene waarnemingen door de commissievoorzitter.

Rapportage

Op basis van de bevindingen van de commissie heeft de projectleider een conceptrapport opgesteld. Dit rapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is dit aan de betrokken faculteit voorgelegd met het verzoek om het rapport te controleren op feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is vervolgens besproken met de voorzitter en, waar nodig, met de overige commissieleden. Daarna is het rapport definitief vastgesteld.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie over de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Social and Cultural Anthropology van de Vrije Universiteit Amsterdam. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflecties, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor beide opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat beide opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (CAO) is een generieke bacheloropleiding met een thematische oriëntatie. Centraal staan de begrippenparen *religie en diversiteit* en *ontwikkeling en globalisering*. Zes bijbehorende centrale concepten die vooral worden uitgewerkt in de keuzevakken van het tweede jaar zijn *religie, identiteit, etniciteit, gender, ontwikkeling en macht*.

De doelstelling van de opleiding is om kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes aan te bieden op het terrein van de antropologie. Studenten leren de wereldwijde diversiteit van het menselijk samenleven vanuit een holistisch en vergelijkend perspectief begrijpen en worden doordrongen van de samenhang en wisselwerking tussen culturele systemen en praktijken en sociale verhoudingen op verschillende niveaus. Van deze doelstelling zijn een aantal eindkwalificaties afgeleid. Deze zijn in overeenstemming met het domeinspecifiek referentiekader en hebben het vereiste wetenschappelijk niveau. Wel zouden de eindkwalificaties meer kunnen worden toegespitst op het initiële karakter van de bacheloropleiding. Op dit moment onderscheiden de bacheloreindkwalificaties zich nauwelijks van die van de aansluitmaster. Ook zouden de eindkwalificaties explicieter kunnen verwijzen naar de praktische toepassingsmogelijkheden van de voorgeschreven academische kennis en vaardigheden.

Recente ontwikkelingen binnen de Faculteit der Sociale Wetenschappen laten zien dat de bacheloropleiding zich in een complex krachtenveld bevindt. De afgelopen jaren is de opleiding gedwongen tot een groot aantal herprogrammeringen. Om financiële en inhoudelijke redenen dringt het faculteitsbestuur nu aan op een nauwere samenwerking tussen de 'kleine' bacheloropleidingen Politicologie, Sociologie en Culturele Antropologie. Enerzijds geeft dat de opleiding Antropologie de mogelijkheid om in bredere kring voor haar specifieke methodologische uitgangspunten uit te dragen. Anderzijds stelt deze samenwerking het opleidingsmanagement voor de uitdaging om bij een steeds grotere overlap tussen de curricula toch de disciplinaire kernidentiteit van de antropologie in stand te houden. De commissie erkent het dilemma en stelt met tevredenheid vast dat het faculteitsbestuur duidelijk heeft uitgesproken de zelfstandige identiteit van de opleiding te willen handhaven. De commissie vraagt het faculteitsbestuur dan ook met klem om het opleidingsbestuur de middelen toe te wijzen om die zelfstandigheid ook in de toekomst te waarborgen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het driejarige bachelorprogramma is een logisch gestructureerd, cumulatief curriculum met een activerend karakter. Het eerste jaar staat in het teken van de ‘antropologische onderdompeling’. Het tweede jaar is voor de thematische, theoretische en methodologische verdieping, terwijl het derde jaar zowel inhoudelijke verbreding als inhoudelijke integratie biedt. Voor de wetenschappelijke vorming van studenten is voldoende aandacht.

Met ingang van studiejaar 2011-2012 heeft het curriculum een belangrijke programmawijziging ondergaan. Hoewel het gezien de recente implementatie van de veranderingen lastig is om een weloverwogen te formuleren, heeft de commissie toch enige sterke en zwakkere aspecten geïdentificeerd. Een goede toevoeging aan het bachelorcurriculum zijn de recent geïntroduceerde leerlijnen ‘onderzoeken’, ‘schrijven’ en ‘presenteren’. Ook de keuzemogelijkheden in het derde jaar van de bacheloropleiding (de *Vrije Ruimte* van 30 EC) zijn positief. Zeker de mogelijkheden voor het volgen van een stage zijn goed geregeld. Prijzenswaardig is dat er ook een vak is toegevoegd om studenten op de arbeidsmarkt voor te bereiden (*Professionele en thematische oriëntatie*).

Minder positieve aspecten zijn er ook. Zo zijn in de recente herprogrammering (meer) vakken van sociologie en politicologie aan het programma toegevoegd, waardoor het programma aan breedte heeft gewonnen, maar dan wel enigszins ten koste van de antropologische diepgang. De keuzemogelijkheden voor studenten binnen de opleiding antropologie zijn ingeperkt en voor antropologische kernvakken is minder tijd beschikbaar. Dit heeft ook weerslag op de gebruikte onderwijsmethodes. Het merendeel van de antropologische kernvakken maakt gebruik van handboeken, waarmee studenten snel de weg wordt gewezen in een bepaald veld. Volgens de commissie zou nog vaker dan nu gewerkt kunnen worden met leeslijsten van specifiek antropologische literatuur, waaruit studenten zelf een selectie maken. Een andere observatie betreft het M&T-onderwijs in de bacheloropleiding. Dat is met vier cursussen van in totaal 24 EC goed geborgd, maar wel grotendeels buiten de afdeling georganiseerd. De commissie meent dat antropologen zich binnen de faculteit sterker zouden kunnen opwerpen als hoeders van de kwalitatieve onderzoekstraditie, die zo sterk verbonden is met de kern van de antropologie.

Een positief punt is het bereikte succes op het gebied van internationalisering. Engels is in de meerderheid van de bachelorvakken inmiddels de voertaal en de opleiding weet daardoor relatief veel internationale studenten te trekken. Met betrekking tot de opleidingsspecifieke voorzieningen is het afdelingsblog *Standplaats Wereld* in positieve zin opgevallen. In navolging van de andere Nederlandse antropologieopleidingen zou ook een studievereniging opgericht kunnen worden die lezingen, filmavonden, excursies etc. organiseert en het opleidingsprogramma zo in een ruimere context plaatst.

De kwaliteit van de stafleden is goed. Er is sprake van een bevlogen docententeam met hart voor het onderwijs. De kwantiteit van het onderwijzend personeel is, zoals de staf-studentratio's laten zien, in de bacheloropleiding wel een reden tot zorg. Zeker in de periode dat de herprogrammering moest worden doorgevoerd, was de werkdruk van docenten structureel te hoog. Ook worden senior-onderzoekers sterk gestimuleerd om externe onderzoeksgelden te verwerven, wat soms leidt tot verminderde inzet in het onderwijs. Het inzetten van net afgestudeerde studenten in het onderwijsprogramma vindt de commissie geen ideaal middel om vaste stafleden te ontlasten. Het faculteitsbestuur dient ervoor te zorgen dat de vacante leerstoel Sociale Antropologie op korte termijn kan worden opgevuld.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een systeem van toetsing dat in grote lijnen voldoet. Zij hanteert een goed doordachte mix van toetsvormen die aansluit op de vakinhoud, de gestelde leerdoelen en het niveau van studenten. Met betrekking tot het toetsbeleid en de rol die de examencommissie daarin vervult, is er ruimte voor verbetering. Op dit moment is de dagelijkse praktijk rond toetsing slechts in beperkte mate vastgelegd in formele regels of instituties. Om te garanderen dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren, is het belangrijk dat het toetsbeleid verder geformaliseerd wordt. De examencommissie dient actief invulling te gaan geven aan haar nieuwe wettelijke verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld door steekproefsgewijs tentamens en scripties op te vragen en de kwaliteit daarvan te toetsen.

Terwijl het systeem van toetsing voor verbetering vatbaar is, laten de bestudeerde scripties zien dat studenten bij afronding van de opleiding daadwerkelijk beschikken over de kennis en vaardigheden die hen kwalificeren voor verdere studie of het betreden van de arbeidsmarkt. In grote lijnen was de commissie het eens met de door de begeleiders toegekende cijfers. Hoewel bachelorscripties noodzakelijkerwijs beperkt zijn in scope, was de commissie toch positief over de invulling die studenten aan het eindwerk gaven, al kon in sommige scripties het ‘antropologische’ karakter wel wat sterker worden aangezet. De commissie was aangenaam verrast door de inhoudelijke originaliteit en de schriftelijke uitdrukkingsvaardigheden die in de scripties naar voren kwamen. Als verder bewijs dat studenten de eindkwalificaties realiseren geldt het feit dat zij zonder problemen doorstromen naar vervolgoopleidingen. Omdat de opleiding op dit moment niet als eindonderwijs gezien wordt, zijn er geen gegevens beschikbaar over de positie van bacheloralumni op de arbeidsmarkt.

Masteropleiding Social and Cultural Anthropology

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding Social and Cultural Anthropology (SCA) is een eenjarige Engelstalige masteropleiding met als hoofddoel het opleiden van antropologen die de kennis, inzichten en vaardigheden hebben om antropologische theorieën en concepten toe te passen op concrete maatschappelijke verschijnselen en processen rond culturele diversiteit, sociale complexiteit en internationale ongelijkheid en ontwikkeling. Richtinggevend in de masteropleiding is het thema *human security*, dat ontleend is aan het onderzoeksprogramma van de afdeling (*Constructing Human Security in a Globalizing World*, CONSEC). Hoewel de commissie heeft geconstateerd dat dit thema de studenten aanspreekt, is zij niet helemaal overtuigd van de voordelen van het thema. De specifiek antropologische invulling van het thema en de theoretische onderbouwing van het concept zouden in haar ogen sterker geëxpliciteerd moeten zijn om het voor studenten bruikbaar te maken.

In lijn met het domeinspecifiek referentiekader en de doelstelling van de opleiding zijn een aantal eindkwalificaties geformuleerd. Deze zijn qua inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd. Wel valt op dat de eindkwalificaties van de masteropleiding vrijwel gelijk zijn aan die van de bacheloropleiding. Te verwachten zou zijn dat de eindkwalificaties sterker zouden verwijzen naar het gevorderde karakter van de kennis en vaardigheden die de masteropleiding studenten bijbrengt. Ook zouden de eindkwalificaties, in lijn met de doelstelling van de opleiding, explicieter kunnen verwijzen naar de praktische toepassingsmogelijkheden van die kennis en vaardigheden.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het onderwijsprogramma van de *research driven* masteropleiding is opgedeeld in drie opeenvolgende fasen. De eerste is bedoeld voor een theoretische scholing en de inhoudelijke en praktische voorbereiding op een individueel leeronderzoek in het veld. In de tweede zijn studenten bezig met het uitvoeren van dit leeronderzoek en in de derde schrijven zij hun masterthesis. Wat de commissie betreft is deze structuur logisch. Voor de wetenschappelijke vorming van studenten is voldoende aandacht. Wel zou de commissie graag iets meer theoretische inbedding van het concept *human security* zien, en een sterkere connectie met de antropologische theorievorming en binnen het vakgebied gevoerde debatten.

Het kwantitatieve materiaal over instroom, doorstroom en uitstroom van studenten laat zien dat de masteropleiding te maken heeft met een terugval van het studentenaantal. Tegenover die verminderde instroom staat evenwel een excellent rendement, dat te wijten lijkt aan de strakke (zelf spreekt de opleiding soms van ‘schoolse’) invulling van het programma. Met het oog op de toekomstige instroom in de masteropleiding is het positief dat het premasterprogramma in de laatste facultaire hervormingsronde behouden is gebleven, zij het in gereduceerde vorm.

Een andere positief punt is volgens de commissie het reeds bereikte succes op het gebied van internationalisering. De masteropleiding weet steeds meer internationale studenten te trekken en de eigen studenten voeren het veldwerk voor de masterscriptie uit in alle delen van de wereld. Met betrekking tot de opleidingsspecifieke voorzieningen is het afdelingsblog *Standplaats Wereld* in positieve zin opgevallen. Het overwegen waard is ook om, net als de andere Nederlandse antropologieopleidingen, een studievereniging op te richten die lezingen, filmavonden, excursies etc. kan organiseren en het opleidingsprogramma zo voor studenten in een ruimere context plaatst.

De kwaliteit van de stafleden is goed. Er is sprake van een bevlogen docententeam met hart voor het onderwijs. De kwantiteit van het onderwijzend personeel is in de masteropleiding minder reden tot zorg dan in de bacheloropleiding, maar desalniettemin is de werkdruk van docenten hoog, waardoor het risico bestaat dat docenten hun eigen onderzoekstijd ‘opeten’ en de link tussen onderwijs en onderzoek onder druk komt te staan. Het faculteitsbestuur dient ervoor te zorgen dat de vacante leerstoel op korte termijn kan worden opgevuld.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een systeem van toetsing dat in grote lijnen voldoet. Zij hanteert een goed doordachte mix van toetsvormen die aansluit op de vakinhoud, de gestelde leerdoelen en het niveau van studenten. Met betrekking tot het toetsbeleid en de rol die de examencommissie daarin vervult, is er ruimte voor verbetering. Op dit moment is de dagelijkse praktijk rond toetsing slechts in zeer beperkte mate vastgelegd in formele regels of instituties. Om te garanderen dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren, is het belangrijk dat het toetsbeleid verder geformaliseerd wordt. De examencommissie dient actief invulling te gaan geven aan haar nieuwe wettelijke verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld door steekproefsgewijs tentamens en scripties op te vragen en de kwaliteit daarvan te toetsen.

Terwijl het systeem van toetsing voor verbetering vatbaar is, laten de bestudeerde scripties zien dat studenten bij afronding van de opleiding daadwerkelijk beschikken over de kennis en vaardigheden die hen kwalificeren voor verdere studie of het betreden van de arbeidsmarkt. In grote lijnen was de commissie het eens met de door de begeleiders toegekende cijfers. Zij was positief over de uitdrukkingsvaardigheden van studenten en de veelal goede Engelse taalbeheersing. Een aantal scripties was van uitmuntende kwaliteit. Niet alleen de

geraadpleegde scripties, maar ook de positie van alumni op de arbeidsmarkt geldt als bewijs van het realiseren van de eindkwalificaties. Afgestudeerden blijken wel moeite te hebben met het vinden van passend werk, maar het alumnionderzoek van de FSW wijst uit dat ze uiteindelijk terechtkomen in banen op hun eigen niveau. De sterkere focus op de arbeidsmarkt die uit het nieuwe curriculum spreekt, is in dit opzicht gunstig. Wel zou meer werk kunnen worden gemaakt van alumnirelaties, bijvoorbeeld door alumni sterker te betrekken bij de invulling van het programma.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Social and Cultural Anthropology:

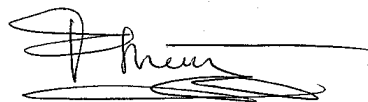
Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 12 december 2012

Prof. dr. Michiel Baud

Dr. Floor Meijer

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

De bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (CAO) van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU) is een generieke bacheloropleiding die voorbereidt op de eenjarige Engelstalige masteropleiding Social and Cultural Anthropology (SCA). Omdat de bachelor- en masteropleidingen zijn ontworpen als complementaire programma's worden zij in één rapport besproken. Dit houdt in dat de bevindingen en overwegingen van de commissie voor zowel de bachelor- als de masteropleiding gelden, tenzij dit anders is aangegeven.

Organisatorische inbedding

De bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (CAO) en de masteropleiding Social and Cultural Anthropology (SCA) worden verzorgd door de afdeling Sociale en Culturele Antropologie (SCA) en maken deel uit van het opleidingsaanbod van de Faculteit der Sociale Wetenschappen (FSW) van de VU. Naar de commissie heeft vastgesteld, hebben universiteitsbrede en facultaire beslissingen in de afgelopen visitatieperiode (2006-2012) aanzienlijke invloed gehad op de onderwijsprogramma's van beide opleidingen, met name op dat van de bacheloropleiding. De commissie acht het verstandig hieronder – ter inleiding – kort verslag te doen van de laatste ontwikkelingen.

In het studiejaar 2011-2012 is de VU universiteitsbreed overgeschakeld op het 8-8-4-roostersysteem, dat elk semester verdeelt in twee blokken van acht weken en één blok van vier weken. Tijdens het visitatiebezoek liet de decaan weten dat het faculteitsbestuur deze herziening heeft aangegrepen om de verhouding tussen de verschillende opleidingen te heroverwegen. Vanuit zowel budgettaire als inhoudelijke motieven werd besloten tot een nauwere vervlechting van het opleidingsaanbod.

Deze nauwere samenwerking tussen de bacheloropleidingen Antropologie, Politicologie, Sociologie, Bestuur & Organisatie en Communicatiewetenschap is uitgewerkt in een 'facultair matrixmodel', dat uitgaat van de uitwisselbaarheid van bachelorvakken antropologie, sociologie en politicologie. Door vakken van deze kleine, monodisciplinaire opleidingen ook binnen de grotere opleidingen op het gebied van communicatie- en organisatiewetenschap aan te bieden, kon een besparing op de onderwijskosten worden gerealiseerd. Tegelijkertijd krijgen deze laatste opleidingen meer theoretische inkadering, aldus het opleidingsmanagement. De student maakt kennis met een ruimer perspectief en de onderlinge acceptatie tussen kleine en grote opleidingen wordt versterkt.

De commissie heeft begrip voor de ratio achter het facultaire matrixmodel. Zij begrijpt dat een sterkere facultaire inbedding de levensvatbaarheid van de relatief kleine antropologieopleiding kan vergroten en vindt het positief dat de opleiding antropologie de mogelijkheid krijgt om haar specifieke methodologische uitgangspunten uit te dragen naar de andere sociale wetenschappen. Uit de voorliggende rapportage blijkt dat de commissie ook een keerzijde aan de vervlechting van de antropologie met andere opleidingen signaleert. Door een verregaande mate van samenwerking zou de disciplinaire kernidentiteit van de bacheloropleiding in het gedrang kunnen komen. In deze vrees is de commissie gerustgesteld door de decaan van de faculteit, die expliciet te kennen heeft gegeven niet te zullen tornen aan de antropologie als zelfstandige kerndiscipline. In Standaard 1 staat de commissie stil bij de implicaties van de herprogrammering voor de profilering van de opleidingen en in Standaard 2 zal zij uitgebreid terugkomen op de vraag of de eigen identiteit binnen de huidige bacheloropleiding voldoende gewaarborgd is.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

1.1 Bevindingen

Deze standaard bevat het oordeel van de commissie over het profiel en de oriëntatie van de opleidingen (1.1.1), het domeinspecifiek referentiekader (1.1.2) en de geformuleerde eindkwalificaties (1.1.3).

1.1.1 Profiel en oriëntatie

De doelstellingen van de brede bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (CAO) en de meer specialistische masteropleiding Social and Cultural Anthropology (SCA) komen grotendeels overeen. Beide zijn erop gericht om studenten kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes aan te bieden op het terrein van de antropologie. Studenten leren de wereldwijde diversiteit van het menselijk samenleven vanuit een holistisch en vergelijkend perspectief te begrijpen en worden doordrongen van de samenhang en wisselwerking tussen culturele systemen en praktijken en sociale verhoudingen op verschillende niveaus.

Tijdens haar onderzoek is de commissie nagegaan waar binnen de opleidingen de inhoudelijke accenten liggen. Een eerste aspect waaraan de commissie aandacht besteed heeft, is de verhouding tussen culturele antropologie (CA) en ontwikkelingssociologie (OS). Naar het opleidingsmanagement tijdens het bezoek toelichtte, is hebben de huidige opleidingen er bewust voor gekozen om beide disciplines te integreren; de begrippen cultuur en ontwikkeling zijn immers grotendeels complementair. Docenten zijn doorgaans deskundig op beide terreinen: ze publiceren over zowel antropologische als ontwikkelingssociologische thema's en kunnen als bruggenbouwers tussen de disciplines fungeren.

Opvallend is verder dat beide opleidingen thematisch georiënteerd zijn. Van oudsher heeft het antropologie onderwijs en -onderzoek van de VU zich met name gericht op de thematiek rond *religie* en *ontwikkeling*. Oorspronkelijk onderscheidde de VU zich daarmee van andere Nederlandse antropologie-opleidingen die eerder een regionale focus hadden. Ook nu nog blijkt dat de opleidingen tevreden zijn met hun thematische oriëntatie. Globalisering fungeert volgens de kritische reflectie als verbindend element in het profiel van de afdeling. Hoewel de commissie de waarde van een thematische insteek onderschrijft, wil zij expliciet opmerken dat de VU al lang niet meer de enige universiteit is die hiervoor kiest. Ook andere opleidingen die de commissie in het kader van de clustervisitatie bezocht heeft, hebben de regionale insteek inmiddels verruild voor een meer thematische.

De kritische reflectie noemt *religie en diversiteit* en *ontwikkeling en globalisering* als de twee centrale thema's in de bacheloropleiding. Zes bijbehorende centrale concepten zijn *religie, identiteit, etniciteit, gender, ontwikkeling* en *macht*. In het programma krijgen deze centrale concepten met name gestalte in de keuzevakken van het tweede jaar.

In de masteropleiding is de thematische insteek nog duidelijker zichtbaar dan in de bacheloropleiding. Hier is het thema *human security* richtinggevend; een invalshoek die ontleend werd aan het onderzoeksprogramma van de afdeling: *Constructing Human Security in a*

Globalizing World (CONSEC). Een groot deel van het onderzoek van de stafleden is in dit onderzoeksprogramma ondergebracht. De masteropleiding hanteert het concept *human security* in de betekenis van (on)veiligheid en (on)zekerheid als theoretische lens waarmee maatschappelijke en culturele praktijken kunnen worden bestudeerd en geanalyseerd. Hoewel de opleiding zelf grenzen ziet aan de toepasbaarheid van veiligheid als verklaringsmodel, meent ze toch dat het begrip studenten, te midden van de veelheid aan perspectieven die hen tijdens de studie wordt aangeboden, een bruikbaar houvast biedt.

Tijdens het visitatiebezoek bleek dat de keuze voor het thema *human security* in marketingtechnisch opzicht goed lijkt te werken. Meerdere studenten, waaronder ook internationale, gaven aan dat zij voor de masteropleiding kozen vanwege het aansprekende *human security*-perspectief. Toch bleken lang niet alle studenten enthousiast over de concrete uitwerking die in de mastercolleges aan het thema gegeven wordt. Docenten doen weliswaar hun best om studenten een kritisch perspectief op het *human security* discours te bieden, maar het merendeel van de studenten met wie de commissie sprak vindt het theoretisch raamwerk van het concept te breed om het goed toe te kunnen passen in het eigen onderzoek. Het materiaal dat de commissie bestudeerde bevestigt het beeld dat de gekozen invalshoek beter getheoretiseerd zou moeten worden om een bruikbaar handvat voor studenten te kunnen zijn. Dit punt komt nog aan de orde in Standaard 2 en 3.

Zowel de bachelor- als de masteropleiding streven volgens de kritische reflectie naar een actieve koppeling tussen onderzoek en onderzoek. Door de recente herprogrammering in de bacheloropleiding is het *research driven* karakter van die opleiding echter onder druk komen te staan. Hoewel nog steeds een directe link zichtbaar is tussen het onderzoek van de stafleden en het scriptieonderzoek van studenten, meent de commissie dat de koppeling in het cursorische deel van het nieuwe curriculum sterker aangezet kan worden. Volgens de geraadpleegde stafleden wordt er hard aan gewerkt om deze te herstellen.

Tot besluit van deze paragraaf over het profiel en positionering van de opleidingen wil de commissie kort teruggrijpen op de eerder behandelde, voortschrijdende samenwerking tussen de verschillende bacheloropleidingen van de FSW – wellicht met de inrichting van een brede bachelor Maatschappijwetenschappen als eindresultaat. Uiteraard onderschrijft de commissie dat antropologie mede wordt vormgegeven door, en overlapt met, andere sociale wetenschappen. Samenwerking ligt dus voor de hand. Dat neemt echter niet weg dat uitwisseling wat de commissie betreft alleen succesvol kan zijn wanneer de ‘kernkracht’ van de antropologie overeind blijft. Daarbij meent de commissie, net als de opleidingen zelf, dat uitwisseling niet beperkt moet blijven tot de andere sociale wetenschappen. Ook de humaniora hebben in de afgelopen decennia de *cultural turn* omarmd en zijn dus goede partners. Vanuit dit oogpunt vindt de commissie de enige tijd geleden opgerichte leerstoel ‘Mondiale geschiedenis in antropologisch perspectief’, die gedeeld wordt met de afdeling Geschiedenis van de letteren, een prijzenswaardig initiatief. Spijtig vond zij het om te vernemen dat de in 2007 gestarte gezamenlijke opleidingsvariant *historische antropologie* bij de recente herprogrammering alweer is opgeheven.

1.1.2 Domeinspecifiek referentiekader

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Culturele Antropologie hebben gezamenlijk een domeinspecifiek referentiekader (hierna: het kader) opgesteld (zie Bijlage 2). Dit kader voorziet in een karakterisering van de Nederlandse opleidingen, een stand van zaken in het vakgebied en een globale omschrijving van de eindkwalificaties waarover afgestudeerden moeten beschikken.

Op basis van het kader concludeert de commissie dat alle BSc-opleidingen breed en algemeen georiënteerd zijn, terwijl de (veelal Engelstalige) MSc-opleidingen thematische, subdisciplinaire en regionale specialisaties bieden. Bij alle opleidingen wordt de disciplinaire toon gezet door de culturele (of sociale) antropologie en de ontwikkelingssociologie. De vergelijkende studie van culturen en samenlevingen staat daarbij vanouds centraal. De aandacht is in de loop van de tijd verschoven van de vergelijking van afzonderlijke culturen en samenlevingen, als basale eenheden, naar een focus op de gevolgen voor cultuur en samenleving van veranderingsprocessen, zoals modernisering, globalisering, migratie en transnationalisering. Waar vroeger het cultuurbegrip verstaan werd als alle kennis en vaardigheden die iemand nodig heeft om in de eigen cultuur mee te doen, gaat het nu veeleer om cultuur als het menselijk vermogen zich in de globale wereld te bewegen. Daarbij gaat de belangstelling uit naar homo- en heterogeniserende trends en naar identiteiten die zowel essentialistisch als dynamisch ingevuld worden. De nadruk ligt vaak op de betekenisverlenende mens, bestudeerd in contexten waarin macht doorgaans een belangrijke factor is. De veranderingsprocessen hebben de beoefening van het vak meer toegepast gemaakt, met name in de vorm van ontwikkelingssociologie.

De commissie stelt vast dat het perspectief, ondanks alle veranderingen in het vak en zijn object, holistisch is gebleven. Gedrag en verschijnselen worden in samenhang met contexten en processen bestudeerd. Er is aandacht voor de wisselwerking tussen sociale, politieke, economische, religieuze en historische aspecten, ook al zijn die alle weer aanleiding tot subdisciplines binnen het vak. Het vak is door de genoemde verschuivingen meer dan ooit interdisciplinair gericht, hetgeen met name in de specialisatie van een aantal MA-opleidingen zichtbaar wordt. Hoewel er een voorkeur is voor kleinschalig onderzoek, meestal gepaard aan kwalitatieve methoden, wordt het meso- en macro-perspectief ook in beschouwing genomen, zo nodig met gebruik van kwantitatieve methoden.

Onder invloed van onderzoeken onder alumni is er recent meer aandacht voor beroepsperspectieven en voor het afnemende veld. Hoewel de academische vorming voorop blijft staan, doet zich bij een aantal opleidingen recent de tendens voor dat studenten op een bepaalde werkring worden voorbereid. Stages worden daarbij toegevoegd aan het onderwijsaanbod. Bij de opleidingen waar ontwikkelingssociologie centraal staat, was de toepassingsgerichtheid al langer aanwezig.

1.1.3 Eindkwalificaties en niveau

Beide opleidingen hebben hun bovengenoemde overkoepelende doelstelling vertaald in een aantal eindtermen, die zijn onderverdeeld in de hoofdcategoryën 'kennis en inzicht', 'vaardigheden' en 'attitudes'. Een schematische weergave van de geformuleerde eindkwalificaties is te vinden in Bijlage 3.

Bij vergelijking van de eindkwalificaties van de bacheloropleiding met die van de masteropleiding valt op dat deze grotendeels identiek zijn. Het voornaamste verschil tussen de eindkwalificaties van beide opleidingen is dat de masteropleiding van afgestudeerden verwacht dat zij kennis hebben verworven over het thema *human security* en inzicht hebben in *geavanceerde* methoden van kwalitatief onderzoek. Deze hoge mate van overlap is enigszins verwonderlijk. Op grond van de Dublin-descriptoren, die internationaal maatgevend zijn voor de eisen die respectievelijk aan afgestudeerde bachelors en masters gesteld mogen worden, zou te verwachten zijn dat eindkwalificaties van de bacheloropleiding duidelijk op initieel niveau geformuleerd zijn, terwijl de eindkwalificaties van de masteropleiding nadruk leggen op zelfstandigheid en verdere verdieping van kennis en vaardigheden. Wat de commissie

betreft zou de opleiding er goed aan doen dit onderscheid duidelijker in de doelstellingen te verwerken. De Dublin-descriptoren kunnen hierbij als leidraad worden aangehouden.

Duidelijk is bovendien dat voor beide opleidingen sprake is van zeer academisch georiënteerde eindkwalificaties. De overkoepelende doelstelling van de opleidingen maakt weliswaar melding van het feit dat het merendeel van de studenten in de beleidspraktijk terecht komt en dus in staat moet zijn om theorieën, concepten en onderzoeksmethoden toe te passen op actuele maatschappelijke verschijnselen rond culturele diversiteit, sociale complexiteit en/of internationale ontwikkelingsproblematiek, maar in de eindkwalificaties zelf keert deze ‘toepassingsgerichtheid’ nauwelijks terug. Slechts één van een twintigtal eindkwalificaties (nummer 8) refereert expliciet aan de (beleids)praktijk. Tijdens het visitatiebezoek vernam de commissie dat de eindkwalificaties niet worden afgestemd met het beroepenveld. Wel bestaat er sinds 2006 een werkveldcommissie die periodiek naar het onderwijsprogramma van de opleidingen kijkt.

Ondanks de bovengeformuleerde aanmerkingen op de huidige eindkwalificaties, vindt de commissie deze over het algemeen genomen in orde. De gepresenteerde eindkwalificaties zijn in lijn met het domeinspecifiek referentiekader en onderstrepen duidelijk dat het om opleidingen op wetenschappelijk niveau gaat. Dit laatste blijkt ook uit het feit dat afgestudeerden van de bacheloropleiding direct kunnen instromen in culturele antropologie-masteropleidingen in binnen- en buitenland. Binnen de VU geeft de bacheloropleiding direct toegang tot de doorstroommasters Social and Cultural Anthropology en Culture, Organization and Management.

1.2 Overwegingen

Om een oordeel te kunnen vellen over de eerste standaard van het beoordelingskader heeft de commissie gekeken naar het profiel, de doelstellingen en eindkwalificaties van de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingsstudies en de aansluitmaster Social and Cultural Anthropology. Al deze aspecten zijn bovendien vergeleken met het domeinspecifiek referentiekader dat voorafgaand aan de clustervisitatie is opgesteld door de deelnemende instellingen.

Met betrekking tot het profiel van de opleidingen stelt de commissie vast dat de VU een beredeneerde keuze heeft gemaakt voor een thematische in plaats van een regionale oriëntatie van onderwijs en onderzoek. Wat de commissie betreft is deze keuze goed te verdedigen, al vraagt zij zich af of de thematische oriëntatie de VU-opleidingen werkelijk uniek maakt binnen het Nederlandse antropologische landschap, zoals de kritische reflecties lijken te suggereren. Zeker met het oog hierop vindt de commissie het ontbreken van een (inter)nationale *benchmarking* in de kritische reflecties een ommissie.

Met name in de masteropleiding is de keuze voor een thematische oriëntatie duidelijk zichtbaar. Of het op het eerste gezicht aansprekende thema *human security* zich in de huidige vorm echter leent als insteek voor het onderwijsprogramma, blijft voor de commissie de vraag. Om als handvat voor het eigen onderzoek van studenten te kunnen dienen, is een zorgvuldige theoretisering van het thema en een koppeling aan antropologische debatten noodzakelijk.

Ten aanzien van de profilering van de bacheloropleiding zijn vooral de recente ontwikkelingen binnen de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de VU relevant. Door de introductie van 8-8-4 en de komst van het facultaire matrixmodel heeft de opleiding een belangrijke gedaanteverandering ondergaan. Hoewel de commissie waardering heeft voor de

voortvarendheid waarmee veranderingen zijn doorgevoerd, signaleert zij dat deze ook hun tol eisen.

Als kleinschalige opleiding in een zee van grotere opleidingen bevindt Culturele Antropologie zich binnen de FSW in een complex krachtenveld. De afgelopen jaren is de opleiding gedwongen tot een groot aantal herprogrammeringen. Om financiële en inhoudelijke redenen dringt het faculteitsbestuur nu aan op een nauwere samenwerking tussen de ‘kleine’ bacheloropleidingen Politicologie, Sociologie en Culturele Antropologie. Enerzijds geeft dat de opleiding Antropologie de mogelijkheid om in bredere kring voor haar specifieke methodologische uitgangspunten uit te dragen. Anderzijds, stelt deze samenwerking het opleidingsmanagement voor de uitdaging om bij een steeds grotere overlap tussen de curricula toch de disciplinaire kernidentiteit van de antropologie in stand te houden. De commissie erkent het dilemma en stelt met tevredenheid vast dat het faculteitsbestuur duidelijk heeft uitgesproken de zelfstandige identiteit van de opleiding te willen handhaven. De commissie vraagt het faculteitsbestuur dan ook met klem om het opleidingsbestuur de middelen toe te wijzen om die zelfstandigheid ook in de toekomst te waarborgen.

De commissie stelt vast dat beide opleidingen een doelstelling hebben geformuleerd waarvan een aantal qua inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerde eindkwalificaties zijn afgeleid. Deze zijn voor beide opleidingen in overeenstemming met het domeinspecifiek referentiekader en van het vereiste wetenschappelijk niveau. Wel stelt de commissie vast dat de eindkwalificaties van de bachelor- en de masteropleiding op dit moment nagenoeg gelijk zijn. Wat haar betreft zouden de opleidingen er goed aan doen om de eindkwalificaties verder toe te spitsen op de respectievelijke opleidingen. De Dublin-descriptoren kunnen hierbij als leidraad fungeren. Ook zou de opleiding kunnen overwegen om de ‘naar buiten gerichte’ doelstelling van de beide opleidingen duidelijker in de eindkwalificaties te laten terugkeren door explicieter te verwijzen naar de toepassingsmogelijkheden van academische kennis en vaardigheden.

1.3 Conclusie

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Masteropleiding Social and Cultural Anthropology: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

2.1 Bevindingen

Dit hoofdstuk over de onderwijsleeromgeving onderzoekt of programma, personeel en voorzieningen het mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren. Aspecten die achtereenvolgens aan de orde komen zijn: de opbouw en samenhang van de programma's (2.1.1), didactische uitgangspunten en studeerbaarheid (2.1.2), internationalisering (2.1.3), voorbereiding op de arbeidsmarkt (2.1.4), toelating, instroom, doorstroom en rendement (2.1.5), onderwijzend personeel (2.1.6) en opleidingsspecifieke voorzieningen (2.1.7).

2.1.1 Opbouw en samenhang van de programma's

De commissie heeft de curricula van beide opleidingen bestudeerd. Zij is daarbij in het bijzonder nagegaan of er sprake is van een logische opbouw en samenhang, conceptuele helderheid en inhoudelijke diepgang. Daarnaast heeft zij onderzocht of er in de programma's voldoende aandacht is voor wetenschappelijke vorming en voor excellente studenten. De conclusies van de commissie zijn hieronder per opleiding samengevat. Een overzicht van de programma's en de relatie tussen de programmaonderdelen en de eindkwalificaties is opgenomen in Bijlage 4.

Bacheloropleiding

Zoals in de inleidende paragraaf van dit rapport werd vermeld, heeft de bacheloropleiding met ingang van studiejaar 2011-2012 een belangrijke programmawijziging ondergaan. Deze werd ingegeven door de universiteitsbrede invoering van het 8-8-4 roostersysteem, maar ook door de noodzaak om te bezuinigen op facultair- en opleidingsniveau. Om de vereiste kostenbesparing te realiseren werd een facultair matrixmodel in het leven geroepen, waardoor meer uitwisseling tussen de verschillende bacheloropleidingen van de FSW gerealiseerd wordt. Binnen de bacheloropleiding CAO zijn vakken van de afdelingen Sociologie, Politologie en Wijsbegeerte geprogrammeerd, terwijl het antropologievak *Cultuur en nieuwe media* is opgenomen in de bacheloropleiding Communicatiewetenschappen. Hiermee worden extra inkomsten voor de afdeling gegenereerd.

In de herziene bacheloropleiding CAO zijn de vier 'varianten' uit de oude bacheloropleiding (*Organisatieantropologie, Sociale en Culturele Antropologie, Historische Antropologie* en *Ontwikkelingssociologie*) verdwenen, net als de minor 'Social and Cultural Anthropology'. De thematische minor 'Development Studies' kon in bijgestelde vorm behouden blijven en de afdeling draagt met twee nieuwe vakken bij aan de nieuwe thematische minor 'Frontiers of Multicultural Societies'. In nauwe samenwerking tussen de afdelingen Antropologie, Sociologie en Politologie is bovendien het bachelortraject Maatschappijwetenschappen opgezet. Nieuw in het bachelorcurriculum zijn de expliciet uitgewerkte leerlijnen 'onderzoeken', 'schrijven' en 'presenteren'. Deze zijn tot stand gekomen in reactie op de constatering van de vorige visitatiecommissie dat communicatievaardigheden in het curriculum extra aandacht konden gebruiken. De vaardighedenmatrix in Bijlage 4 laat zien welke vakken bij welke leerlijn horen.

Aangezien de commissie alleen documentatie over het nieuwe bachelorcurriculum ter inzage heeft gekregen, heeft zij besloten om haar onderzoek tot dit curriculum te beperken. Daarbij tekent zij wel aan dat het nieuwe curriculum op het moment van de visitatie nog geen volledig jaar heeft gedraaid en dat haar oordeel over dit nieuwe curriculum noodzakelijkerwijs niet anders dan een verkennend karakter kan hebben.

De kritische reflectie schetst het driejarige bachelorprogramma als een cumulatief curriculum met een activerend karakter. Elk jaar wordt van studenten meer zelfstudie en zelfstandigheid verwacht. Het eerste jaar staat in het teken van de ‘antropologische onderdompeling’. Het tweede jaar is voor de thematische, theoretische en methodologische verdieping, terwijl het derde jaar zowel inhoudelijke verbreding als inhoudelijke integratie biedt. In het eerste jaar is er nog veel begeleiding en overdracht van basiskennis in de colleges, maar vanaf het tweede jaar dienen studenten de stof meer zelfstandig te bestuderen. Het sluitstuk van de opleiding is de bachelorthesis, waarvoor studenten zelfstandig literatuuronderzoek en een beperkt empirisch onderzoek verrichten. De bacheloropleiding werkt volgens de docenten en studenten met wie de commissie sprak ook logisch naar de masteropleiding toe. Met de keuzevakken uit het tweede jaar en de profileringsruimte in het derde jaar kunnen de studenten zich specialiseren in de gewenste richting.

Binnen het 8-8-4 roostermodel, is elk semester opgedeeld in drie periodes, twee langere van acht weken en een korte van vier weken. In de periodes van acht weken zijn telkens twee zespuntsvakken tegelijk geprogrammeerd. De periodes van vier weken worden gevuld met één enkel vak, doorgaans een vak waarvoor studenten zelf een onderzoekje moeten doen.

Leerjaar 1 (60 EC)

Het eerste jaar van de opleiding bestaat uit een combinatie van inhoudelijke vakken (zoals *Kernthema's van de Antropologie, Cultuur, Macht en Diversiteit* en *Mondiale Geschiedenis*) en vakken die vaardigheden aanleren. Een belangrijk deel van de tijd is ingeruimd voor onderzoeksmethodologie. Studenten krijgen een introductie in methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek en kwantitatieve en kwalitatieve dataverwerking. In het gehele eerste jaar komen de studenten vrijwel wekelijks bij elkaar in de *Bachelorwerkgroepen CAO 1* en *CAO 2*, waarvoor alle studenten worden opgedeeld in parallelgroepen van rond de twintig studenten en deels in kleinere teams aan opdrachten werken. Een belangrijk doel hiervan is volgens de kritische reflectie om direct een ‘jaargevoel’ te laten ontstaan.

Leerjaar 2 (60 EC)

Het tweede jaar staat volgens de kritische reflectie in het teken van theoretische en methodologische verdieping. De vakken *History and Theory of Anthropology* en *Ethnographic Monographs* vormen de voor alle studenten verplichte inhoudelijke kern van het tweedejaarscurriculum. Het eerste vak behelst een eerste kennismaking met de ‘klassieken’ van het vakgebied en in het tweede vak lezen studenten zelf een klassieke en een moderne monografie, waarover zij een boekverslag schrijven.

Naast deze twee kernvakken maken studenten in keuzevakken kennis met een van de twee onderzoeksthema's van de afdeling SCA: het thema *religie en diversiteit* komt terug in de keuzevakken *Anthropology of Religion and Identity, Ethnicity and Nationalism*, het thema *ontwikkeling en globalisering* komt aan de orde in de vakken *Development and Globalization* en *Culture and Citizenship*. Het is de intentie van de opleiding om in deze keuzevakken de thematische profilering (met *religie, identiteit, etniciteit, gender, ontwikkeling en macht* als centrale concepten) tot uiting te brengen. De mate waarin deze thema's in de cursussen terugkomen varieert echter. De commissie vond het thema *gender* alleen terug in de cursusbeschrijvingen van de vakken

Cultuur macht en diversiteit in jaar 1 en de cursus *Social inequalities* in jaar 3. In jaar 2 wordt er geen specifieke cursus aan het thema gewijd.

In het tweede jaar van de opleiding is 12 EC ingeruimd voor onderzoeksmethodologie als voorbereiding op het onderzoek in het derde jaar en de eventuele master. Na een inleidend vak *Kwalitatieve onderzoeksmethoden* in periode 4, volgen studenten in periode 6 het vak *Onderzoekspracticum kwalitatief*. In dat laatste vak zetten studenten in groepsverband een klein onderzoek op, voeren het uit en doen daar verslag van tijdens een miniconferentie. De docent van het vak *Kwalitatieve onderzoeksmethoden* is een antropoloog die werkzaam is bij de afdeling Sociologie/M&T. Het vak *Onderzoekspracticum kwalitatief* wordt verzorgd door docenten van de afdeling Antropologie.

Tijdens het visitatiebezoek is het *Onderzoekspracticum* uitgebreid aan de orde gekomen als voorbeeld van een vak dat door de nieuwe roosterindeling van begin tot einde moet plaatsvinden in vier weken tijd. Wat de betrokken docente betreft geeft deze opzet eigenlijk te weinig tijd om studenten goed wijs te maken in klassiek etnografisch onderzoek. Om het korte tijdsbestek zo goed mogelijk in te vullen is ervoor gekozen om het onderzoek van studenten te laten plaatsvinden in de multiculturele stedelijke omgeving van Amsterdam.

In het tweede jaar volgen studenten inleidende vakken in de aanverwante disciplines sociologie (*Reuzen van de Sociologie*) en politicologie (*State, Power and Conflict*) en maken zij kennis met wetenschapsfilosofie. Bovendien volgen zij een vak *Cultuur en Nieuwe Media*, dat tevens onderdeel is van de bacheloropleiding Communicatiewetenschappen. Op deze manier komen communicatiewetenschappenstudenten ook in aanraking met antropologie. De commissie stelt vast dat een aanzienlijk deel van het totale aantal studiepunten in het tweede jaar voor rekening komt van vakken verzorgd door andere afdelingen van de FSW.

Leerjaar 3 (60 EC)

Het derde jaar van de studie begint met de *Profileringsruimte* van 30 EC, bedoeld als voorbereiding op de verdere professionele of wetenschappelijke carrière. Gedurende het hele eerste semester kunnen studenten kiezen voor een eigen invulling van hun studie, in de vorm van een stage, een minor, of een zelf samen te stellen pakket aan keuzevakken van binnen- of buitenlandse universiteiten. Studenten kunnen ook kiezen voor een combinatie van een kortere stage en keuzevakken. Al in het tweede studiejaar worden studenten in voorlichtingsbijeenkomsten en mentorgesprekken gewezen op de mogelijkheden, waarna zij een plan maken voor hun profileringsruimte. Dit wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de examencommissie. Erkende minoren van de VU en andere Nederlandse universiteiten worden volgens bepaalde standaardprocedures goedgekeurd, evenals stagevoorstellen. Zelf samengestelde keuzevakpakketten dienen met een motivatiebrief onderbouwd te worden.

Tijdens het visitatiebezoek vernam de commissie dat een aanzienlijk deel van de bachelorstudenten de bedrijfskunde of organisatiewetenschappen kant op wil en de vrije ruimte gebruikt om zich daarop voor te bereiden. Studenten gaven aan het te betreuren dat er door het afschaffen van de vier ‘varianten’ minder keuzevrijheid is dan voorheen.

In het laatste semester van het derde studiejaar beginnen studenten met het vak *Social Inequalities and the Welfare State*, dat verzorgd wordt door de afdeling Sociologie en het onderdeel *Professionele en thematische oriëntatie Antropologie*. Dit laatste vak is bedoeld als loopbaanoriëntatie en komt uitgebreid ter sprake in paragraaf 2.1.4 (‘Voorbereiding op de arbeidsmarkt’).

De laatste drie maanden van het derde jaar zijn ingeruimd voor de bachelorscriptie van 18 EC. Dit betreft een individueel product waarmee studenten zich kunnen voorbereiden op een vervolgstudie of de arbeidsmarkt. Gebruik makend van hun eerder verworven kennis, vaardigheden en attitudes kiezen studenten binnen bepaalde marges een onderwerp en verrichten zij literatuuronderzoek en een beperkt empirisch onderzoek. De begeleiding van de bachelorscriptie krijgt vorm in individuele begeleiding door een stafid, maar ook groepsgewijs in het ‘thesisatelier’. Na afronding presenteren studenten hun scriptieconcept tijdens een miniconferentie.

Honoursprogramma

Voor studenten met ambities en capaciteiten is er een honoursprogramma, waarin studenten dertig extra studiepunten kunnen behalen binnen de nominale studietijd van drie jaar. Twaalf van de dertig studiepunten kunnen studenten binnen de eigen opleiding verdienen door middel van een uitbreiding van twee reguliere programmaonderdelen. Voor de resterende achttien studiepunten kunnen zij een selectie maken uit vakken die door het honoursprogramma op de VU, de UvA en het Amsterdam University College worden aangeboden. De commissie heeft de indruk dat het programma de studenten nog niet veel meerwaarde biedt. Zij geeft de opleiding daarom in overweging het programma wat zwaarder en inspirerender te maken, wellicht ook door middel van een sterkere internationale component.

Masteropleiding

Het onderwijsprogramma van de Engelstalige, eenjarige masteropleiding is opgedeeld in drie opeenvolgende fasen (zie het programmaoverzicht in Bijlage 4). Onderwijsperiode 1 en 2 (september tot en met december) zijn bedoeld voor een theoretische scholing en de inhoudelijke en praktische voorbereiding op een individueel leeronderzoek in het veld. In periode 3 en 4 (januari tot en met maart) zijn studenten bezig met het uitvoeren van het leeronderzoek. In periode 5 en 6 (april tot en met juni) schrijven zij hun masterthesis. Binnen de drie fasen is er volgens de kritische reflectie sprake van veel afwisseling.

Fase 1: Theoretische scholing

In de masteropleiding ligt de focus op het thema *human security*. De theoretische uitwerking van dit thema vindt plaats in de programmaonderdelen *Theoretical Orientation on Human Security Part 1* en *Part 2*. Deze vakken zijn bedoeld om de eerder verworven kennis van de culturele antropologie en ontwikkelingssociologie te verdiepen, toegespitst op antropologische perspectieven op *human security*. In de colleges en de literatuurstudie verwerven studenten volgens de kritische reflectie informatie over processen en verschijnselen die antropologen zoal bestuderen, over theorieën die daarbij gebruikt (kunnen) worden en over de wetenschappelijke debatten die daarover gevoerd worden.

In de eerste twee maanden van *Part 1* wordt een basis gelegd aan de hand van het boek *A World of Insecurity – Anthropological Perspectives on Human Security* (2010), een boek dat is voortgekomen uit het onderzoeksprogramma van de afdeling SCA en studenten laat kennismaken met het onderzoek van stafleden. Het doel van dit boek is om studenten te laten zien hoe *human security* als theoretische lens en conceptueel perspectief gebruikt wordt in de kernthema’s *religie en diversiteit* en *ontwikkeling en globalisering*. Centraal daarbij staat de wisselwerking tussen existentiële, religieuze en ideologische aspecten en fysieke, economische en politieke elementen.

Na inzage van het boek *A World of Insecurity* is er binnen de commissie twijfel ontstaan over de geschiktheid van dit boek als inleiding tot het thema *human security*. Zoals in Standaard 1 werd

opgemerkt, is het bij een complex thema als *human security* belangrijk om studenten bruikbare theoretische handvatten te bieden. Het grotendeels ontbreken van theorie in het gekozen handboek, dat met name bestaat uit een reeks casussen, is in dit opzicht problematisch, ondanks dat er naast het genoemde handboek ook artikelen worden gebruikt. Volgens de commissie draagt het eraan bij dat studenten in de praktijk moeilijk grip blijken te krijgen op het theoretisch raamwerk van het concept *human security*.

Het vak *Theoretical Orientation on Human Security Part 2* is bedoeld om de basiskennis van studenten verder uit te diepen. Studenten kiezen nu één van de twee aangeboden profielen of tracks: *Development and Social Transformations* (DST) of *Constructing Identities and Notions of Belonging* (CINB). In het eerste profiel staat de sociale dimensie van *human security* centraal en worden economische, fysieke en politieke kanten belicht aan de hand van kwesties als armoede, duurzame ontwikkeling, politieke en juridische veranderingen, conflictoplossing, toegang tot land en andere natuurlijke bronnen, wederopbouw hulp en gender. Het tweede profiel start vanuit een meer culturele invalshoek en behandelt existentiële en identiteitsvraagstukken met betrekking tot gemeenschapsvorming en in-, en uitsluiting op grond van religie, etniciteit, nationaliteit, migratie. Beide profielen benadrukken volgens de kritische reflectie de wisselwerking tussen de sociale en culturele dimensie. Via wekelijkse schrijfopdrachten (essays) zijn studenten actief bezig met het verwerken en doordenken van de literatuur. Zij worden bovendien aangemoedigd om deze te verbinden met het eigen, in ontwikkeling zijnde onderzoeksproject.

Parallel aan de beide theoretische vakken bereiden studenten zich in het programmaonderdeel *Field Research Design*, dat onder meer een onderdeel *Qualitative Data Collection* behelst, voor op hun leeronderzoek. Gedurende de eerste vier weken maken studenten een definitieve keuze voor hun onderzoeksthema en regio, waarbij zij worden aangemoedigd om aan te sluiten bij het onderzoek van de stafleden van de afdeling SCA. Studenten kunnen ook opteren voor andere onderwerpen en onderzoekslocaties, mits de stafleden daarvoor voldoende inhoudelijke begeleiding kunnen bieden. Na hun definitieve onderwerpskeuze krijgen de studenten een individuele begeleider toegewezen en volgen er vier weken waarin studenten zich inlezen in hun gekozen onderwerp en regio en een probleemstelling en theoretisch kader voor het thesisonderzoek formuleren. Dit leidt tot een *explorative paper*. In de resterende acht weken richten studenten zich op verdere inhoudelijke en praktische voorbereidingen. Aan het einde van het vak vindt een Master Festival plaats waarin studenten hun *research plan* aan medestudenten, stafleden en andere belangstellenden presenteren en feedback geven op het werk van medestudenten.

Fase 2: Leeronderzoek

De tweede fase van de masteropleiding wordt volledig gevuld door het leeronderzoek van 18 EC. Van januari tot en met maart verrichten studenten hun onderzoek in het veld. Individuele begeleiders houden toezicht op de voortgang door middel van frequente feedback op maandelijkse voortgangsverslagen. Nadat alle studenten teruggekeerd zijn van de veldwerkperiode nemen zij deel aan een verplichte bijeenkomst waar ervaringen kunnen worden uitgewisseld.

Fase 3: Masterscriptie

Na terugkeer van het veldwerk schrijven studenten een veldwerkverslag en een uitgebreide en onderbouwde opzet voor hun thesis. Zodra deze is goedgekeurd door de eerste begeleider en een mee-lezer starten zij met het schrijven van de masterthesis. Bij het schrijven krijgen studenten individuele begeleiding, maar daarnaast zijn er ook wekelijkse samenkomsten met medestudenten (het *Graduate Seminar*), bedoeld om het schrijfproces te ondersteunen en

ethische en wetenschapsfilosofische kwesties te bespreken. Er wordt gewerkt aan de hand van een handleiding voor de masterthesis die aansluit bij de facultaire regeling voor de thesis in de masteropleidingen van de FSW.

In de thesis bouwen studenten volgens de kritische reflectie voort op de eerder verworven theoretische kennis en inzichten, stellen zij het eerder ontworpen theoretisch kader zo nodig bij en presenteren zij gegevens uit hun veldonderzoek in een coherent betoog. In deze fase hebben studenten ten minste drie maal contact met hun individuele begeleider: bij de bespreking van de thesisopzet; voor het bespreken van de inleiding, het theoretisch kader, het methodologiehoofdstuk of een of meerdere hoofdstukken met etnografische data; en ten slotte bij de conceptversie van de gehele thesis.

Tijdens een tweede Master Festival in de derde week van juni presenteren alle studenten in aanwezigheid van begeleiders en andere belangstellenden het concept van hun masterthesis. Zij ontvangen feedback van hun begeleider, een referent en andere aanwezigen en treden ook zelf op als referent voor een medestudent. In de laatste week van juni leveren de studenten de eindversie van hun scriptie in. Studenten die het toch niet lukt om de thesis eind juni in te leveren kunnen gebruik maken van de herkansing begin augustus.

Oordeel van de commissie

Na bestudering van de bachelor- en masterprogramma's concludeert de commissie dat er sprake is van logisch opgebouwde en samenhangende curricula, waarin voldoende aandacht is voor de wetenschappelijke vorming van studenten. Positief vindt de commissie de toevoeging van de leerlijnen 'onderzoeken', 'schrijven' en 'presenteren' in het bachelorcurriculum. Deze leerlijnen onderstrepen de nadruk die de bacheloropleiding legt op het aanleren van academische vaardigheden en waarborgen het cumulatieve karakter van het leerproces. De commissie waardeert bovendien dat het curriculum, door de in het derde jaar geprogrammeerde vrije ruimte, studenten de mogelijkheid biedt tot buitenlandverblijf of stage.

Met betrekking tot de bacheloropleiding constateerde de commissie dat het facultaire matrixmodel zeer zichtbaar doorwerkt in het vakkenpakket van studenten. Binnen de opleiding komt een aanzienlijk aantal studiepunten voor rekening van vakken van andere afdelingen, met name Sociologie. De commissie kan zich vinden in het zo sterk door de faculteit bepleite voordeel van disciplinaire verbreding, maar tekent wel aan dat met de herprogrammering een deel van de antropologische keuzevrijheid voor studenten verloren is gegaan. De 'varianten' zijn afgeschaft, evenals de minor 'Social and Cultural Anthropology'.

Hoewel het programma breed inzicht geeft in de studie van de antropologie en gelegenheid biedt tot het maken van verbindingen met andere disciplines, denkt de commissie dat er meer kan worden gedaan om de diepgang van de studie van specifieke antropologische thema's (specialisaties) te garanderen. Op dit moment lijkt de situatie te zijn ontstaan dat vakken die bij uitstek geschikt zijn om vanuit een antropologische invalshoek te worden gedoceerd (*State Power and Conflict; Social Inequalities and the Welfare State; Multiculturele samenlevingen*) verzorgd worden door sociologen of politicologen. Voor de antropologische kernvakken lijkt weinig tijd overgebleven. Het belangrijke vak *History and Theory of Anthropology*, waarin studenten kennismaken met de 'klassieken' van het vakgebied, heeft in het huidige curriculum een looptijd van slechts vier (weliswaar voltijdse) weken. De commissie constateert bovendien dat docenten, omwille van de beperkte tijd en de variërende achtergrond van studenten, in veel vakken gebruik maken van tekstboeken, bedoeld om studenten snel wegwijs te maken binnen een bepaald veld. Bij diverse vakken wordt daarbij wel gebruik gemaakt van leeslijsten waaruit

studenten een keuze kunnen maken (o.a. bij schrijfoopdrachten). Het lezen van monografieën vindt hoofdzakelijk plaats binnen het (goed vormgegeven) bachelorvak *Ethnographic Monographs*. In de masteropleiding wordt geen enkele monografie van kافت tot kافت gelezen.

Ook voor het onderzoekstechnische onderwijs heeft de herprogrammering zichtbare gevolgen. In de huidige opzet is dit vrijwel geheel uitbesteed aan de afdeling M&T/Sociologie. De commissie constateert dat deze opzet, die ook op andere universiteiten gebruikelijk is, geen grote consequenties heeft voor de invulling van het onderzoeksonderwijs. Antropologisch-etnografische kwalitatieve methoden en technieken komen voldoende aan de orde. Wel vraagt de commissie zich af of het departement Antropologie van de VU zich voldoende bewust is van het grote potentieel van kwalitatief onderzoek, ook buiten de antropologie. Momenteel bestaat er binnen de positivistisch georiënteerde wetenschappen een grote vraag naar kwalitatieve onderzoeksexpertise, waarop antropologieopleidingen bij uitstek zouden kunnen inspelen. Hierdoor kan ook het carrièreperspectief van de eigen studenten verbeterd kan worden. De commissie meent dat etnografisch onderzoek binnen het huidige facultaire matrixmodel een geschikt exportartikel zou kunnen zijn. Zij kan zich een scenario voorstellen waarin de antropologen een sterker stempel op het onderwijs in kwalitatieve methoden drukken.

In feite kan de opmerking dat een antropologieopleiding een duidelijk zichtbare antropologische kern moet hebben, ook worden gemaakt voor de masteropleiding, die in de huidige situatie geheel door de afdeling SCA verzorgd wordt. Met betrekking tot de twee inhoudelijke vakken *Theoretical Orientation on Human Security Part 1* en *Part 2* merkt de commissie op dat de complexe thematiek rond het thema *human security* vraagt om een meer theoretisch georiënteerd handboek en wellicht een wat meer antropologische invulling. Naast de twee cursussen over *human security* (semester 1, 12 EC) besteden studenten 12 EC aan de voorbereiding van het veldwerk. Daarbinnen zijn 3 EC aan M&T-onderwijs gewijd, in de vorm van de cursus *Qualitative Research Methods*, die in 2011-2012 niet meer apart werd gegeven, maar opgenomen was in de colleges *Field Research Design*.

Tot slot wil de commissie kort stilstaan bij de gevolgen van de nieuwe roosterformule 8-8-4. Tijdens het visitatiebezoek stelde zij vast dat veel betrokkenen nog flink moeten wennen aan deze nieuwe semesterindeling. Vooral de invulling van het korte blok van vier weken aan het einde van elk semester lijkt problemen opgeleverd te hebben, met name wanneer al langer bestaande vakken een kortere looptijd kregen. De commissie vertrouwt erop dat het opleidingsmanagement deze opstartproblemen in het volgende studiejaar zal weten te overwinnen.

Ondanks deze kanttekeningen bij het huidige bachelorprogramma is de commissie erg positief over de moeite die stafleden en opleidingscommissie (OLC) gedaan hebben om zoveel mogelijk van de disciplinaire kernidentiteit in het programma te bewaren. Tijdens de visitatie werd duidelijk dat het hen gelukt is om in de herprogrammering meer van het oorspronkelijke programma te behouden dan eerder mogelijk werd geacht.

2.1.2 Didactische uitgangspunten en studeerbaarheid

Het centrale concept in de onderwijsvisie van de VU is de zogenaamde *community of learners*, waarin docenten en studenten elkaar uitdagen, aanvullen en van elkaar leren. In deze stimulerende onderwijsomgeving kunnen studenten zich ontwikkelen tot sociaal betrokken en creatieve academische beroepsbeoefenaars die openstaan voor andere opvattingen en over de grenzen van hun eigen vakgebied heen durven kijken.

Hoewel de kritische zelfreflecties van de bachelor- en masteropleiding geen melding maken van dit VU-brede didactische concept, sluit de didactische visie van de opleidingen hierbij impliciet wel aan. Centrale didactische begrippen zijn kennisverwerving, zelfwerkzaamheid en eigen initiatief. In de curricula werken deze centrale begrippen door in het feit dat studenten actief aan het werk gezet worden. Vrijwel elke week werken zij zelfstandig aan schrijfp opdrachten en presentaties waarop zij feedback ontvangen van de docent en/of medestudenten. In het nieuwe bachelorcurriculum zijn expliciete leerlijnen ‘onderzoeken’, ‘schrijven’ en ‘presenteren’ opgenomen. Voor deze leerlijnen heeft de commissie grote waardering.

Zowel de bachelor- als de masteropleiding leggen nadruk op cohortvorming. In de bachelor wordt van begin af aan bewust gewerkt aan het creëren van een hechte jaargroep door middel van de wekelijkse eerstejaarsbachelorwerkgroepen *CAO 1* en *CAO 2*, waarvoor alle studenten worden opgedeeld in parallelgroepen van rond de twintig studenten. Studenten komen zo snel over hun schroom om aan discussies deel te nemen heen. In de masteropleiding vervullen de werkcolleges uit de cursorische fase een vergelijkbare functie. De studenten geven er regelmatig mondelinge presentaties en er wordt veel gediscussieerd, waardoor cohortgenoten elkaar goed leren kennen. Bij de voorbereiding van het individuele leeronderzoek vormen de studenten subgroepen waarvan de leden ook buiten de colleges om met elkaar overleggen en elkaar ondersteunen bij het schrijven van hun onderzoeksplan.

Tijdens het visitatiebezoek bleek dat de intensieve begeleiding de opleidingen, met name de masteropleiding, soms een wat ‘schools’ karakter geeft. De opleiding heeft bewust gekozen voor een strakke begeleiding van het gehele mastertraject, met een relatief hoog aantal uren college en werkgroepbijeenkomsten gedurende de eerste vier maanden, strikte deadlines, regelmatige feedback, *peer coaching*, en een continue productie door studenten. Uit haar gesprekken met masterstudenten maakte de commissie op dat de meesten de strakke begeleiding wel weten te waarderen, al gaven sommigen aan dat zij het leerzaam zouden vinden om wat meer eigen verantwoordelijkheid te hebben.

Duidelijk is bovendien dat het schoolse karakter van de masteropleiding zich vertaalt in een hoog rendement. Wel lieten masterstudenten weten dat zij een jaar eigenlijk te kort vinden voor de masteropleiding en liever meer tijd zouden hebben voor het veldwerk en het schrijven van de scriptie. Volgens de studenten lukt het velen niet om de eerste deadline in juni te halen, waardoor zij in de zomer moeten doorwerken. De commissie meent evenwel dat de opleiding – de temporele beperkingen in overweging nemende – heeft gekozen voor de meest logische inrichting van het scriptietraject.

Studenten zijn tevreden over de begeleiding door docenten, die in de bacheloropleiding tevens als mentor optreden. Alleen tijdens de scriptiefase zou de begeleiding volgens studenten nog intensiever mogen. Het aantal contacturen per week bedraagt in de vernieuwde bacheloropleiding 14 in het eerste jaar en 12 in het tweede en derde jaar. In de cursorische fase van de masteropleiding zijn er 10 contacturen per week in de vorm van hoorcolleges en werkgroepbijeenkomsten.

2.1.3 Internationalisering

Volgens het domeinspecifiek referentiekader dat de Nederlandse antropologie-opleidingen voorafgaand aan de visitatie gezamenlijk opstelden, richten culturele antropologie en ontwikkelings sociologie zich bij uitstek op de mondiale reikwijdte van de in de discipline(s) verworven kennis en vaardigheden. Internationalisering – in de vorm van het bevorderen van staf- en studentmobiliteit, het samenstellen van een internationaal georiënteerd lesprogramma

en het aanleren van interculturele vaardigheden – staat daarmee automatisch hoog op de agenda van opleidingsbesturen.

Naar de commissie heeft vastgesteld, hebben de opleidingen van de VU al het nodige ondernomen op internationaliseringsvlak. Zo wordt het grootste deel van de bachelorvakken vanaf het tweede jaar in het Engels aangeboden en hebben studenten bovendien de mogelijkheid om hun bachelorscriptie in het Engels te schrijven. Studenten die hun Engels willen verbeteren kunnen een talencursus volgen op het taleninstituut van de VU. Doordat de bacheloropleiding sterk inzet op Engelstaligheid, worden studenten goed voorbereid op de aansluitmaster die al vanaf de oprichting geheel Engelstalig is en op andere Engelstalige masters in binnen- en buitenland.

Dankzij het Engelstalige onderwijs weten buitenlandse uitwisselingsstudenten de opleidingen vrij goed te vinden. In het studiejaar 2010-2011 trokken de Engelstalige bachelorvakken veruit de meeste uitwisselingsstudenten van de hele FSW, 155 in totaal. In de masterfase waren er datzelfde jaar dertien buitenlandse studenten (31% van het totaal) uit Duitsland, Estland, Honduras, India, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slowakije en de VS. Doordat studenten in de colleges in contact komen met buitenlandse studenten en gevraagd worden om intensief met hen samen te werken, ontwikkelen zij de voor het vakgebied zo belangrijke interculturele vaardigheden. Tijdens het visitatiebezoek prezen zowel studenten als docenten de ‘chemie’ die in de werkcolleges ontstaat tussen Nederlandse en internationale studenten. Toch hoorde de commissie ook dat sommige uitwisselingsstudenten zich buitengesloten voelen wanneer docent en medestudenten in de pauzes overschakelen op het Nederlands.

Internationalisering krijgt ook vorm in de vorm van het actief stimuleren van buitenlandverblijven van de eigen studenten. Bachelorstudenten kunnen de profileringsruimte in het derde studiejaar gebruiken voor het volgen van keuzevakken aan een buitenlandse universiteit. In 2010-2011 maakten vijftien bachelorstudenten van deze mogelijkheid gebruik: een verdubbeling ten opzichte van het jaar daarvoor. Tegelijkertijd daalde het aantal studenten dat in het buitenland een onderzoeksstage liep; dat was er in 2010-2011 maar één. In de masteropleiding verricht een groot deel van de studenten (in 2010-2011 60%) veldonderzoek in het buitenland. In 2010-2011 bezochte bestemmingen waren de Nederlandse Antillen, Bolivia, Brazilië, China, Colombia, Egypte, India, Israël, Italië, Kenia, Letland, Malawi, Nicaragua, Filippijnen, Roemenie, Rwanda, Sri Lanka en de VS.

2.1.4 Voorbereiding op de arbeidsmarkt

Een terugkerend thema in de gesprekken die de commissie tijdens het visitatiebezoek voerde, was de voorbereiding van studenten op de arbeidsmarkt. Uit de Nationale Studenten Enquête (NSE) blijkt dat studenten daar maar matig tevreden over zijn: in 2010 en 2011 scoorde de opleidingen op dit onderdeel respectievelijk een 2,8 en een 2,9 op een vijfpuntsschaal; een beeld dat overigens niet veel afwijkt van de scores van andere antropologie-opleidingen. De matige tevredenheid van studenten over arbeidsmarktoriëntatie werd bevestigd door de studenten en alumni met wie de commissie van gedachten wisselde. Uit deze gesprekken kwam als belangrijkste conclusie naar voren dat studenten geen helder gedefinieerd beeld hebben van wat een antropoloog precies kan. Als gevolg daarvan vinden ze het moeilijk om aan potentiële werkgevers uit te leggen wat hun meerwaarde is voor de arbeidsmarkt.

De commissie vindt het belangrijk dat de opleidingen grip krijgen op de bovengeschetste problematiek. Zij zouden ernaar moeten streven om studenten een goed beeld te geven van de competenties die antropologen onderscheiden van andere academici. Uit het curriculum van de huidige bacheloropleiding blijkt dat hiertoe wel degelijk een aanzet wordt gegeven. In

de vrije ruimte van het derde jaar bestaat de mogelijkheid tot het lopen van een stage en in het tweede semester van dat studiejaar is het vak *Professionele en thematische oriëntatie Antropologie* geprogrammeerd, waarin studenten kennismaken met afgestudeerde antropologen die werkzaam zijn in verschillende functies in de beroepspraktijk. Dit vak is niet alleen bedoeld om studenten inzicht te geven in hun eigen kwaliteiten, maar ook om te onderzoeken hoe die aansluiten op de mogelijkheden op de arbeidsmarkt en welke competenties eventueel verder ontwikkeld zouden kunnen worden om de kans op succes op de arbeidsmarkt te vergroten. In het kader van dit vak stellen studenten een CV op en oefenen ze met het schrijven van een sollicitatiebrief. Om kennis te maken met de beroepspraktijk kunnen studenten binnen de profileringsruimte bovendien een stage lopen.

Tijdens het visitatiebezoek constateerde de commissie dat het vak *Professionele en thematische oriëntatie* onder studenten kan rekenen op wisselend enthousiasme. In de cursusevaluatie van 2010-2011 werd het op een vijfpuntschaal weliswaar beoordeeld met een 3,62, maar in het lopende jaar viel de score terug naar een 2,75. Tijdens het visitatiebezoek bleek vooral dat studenten minder gelukkig zijn met de timing van het vak. De geraadpleegde studenten menen dat de opleiding er beter aan zou doen om dit belangrijke vak eerder in de bacheloropleiding aan te bieden zodat studenten gedwongen worden om in een vroeg stadium na te denken over hun toekomstperspectief en een beredeneerde keuze voor een vervolgmaster kunnen maken. Docenten gaven echter aan dat het moeilijk is om studenten al in een vroege fase van de studie te laten nadenken over hun loopbaan. Dit bezwaar gehoord hebbende, meent de commissie toch dat de meeste argumenten pleiten voor een vroege programmering, in ieder geval ruim voordat studenten een keuze maken voor een masteropleiding. De commissie voegt daaraan graag toe dat zij het aanbieden van het oriëntatievak erg waardeert. Lang niet alle opleidingen die zij bezocht besteden al zo expliciet aandacht aan voorbereiding op de arbeidsmarkt.

In het curriculum van de masteropleiding is op dit moment geen cursorische aandacht voor loopbaanoriëntatie, al moedigen docenten studenten naar eigen zeggen wel aan om over hun toekomst na te denken en het eigen onderzoeksproject op het gewenste carrièreperspectief af te stemmen. Een deel van de studenten met wie de commissie sprak betreurt dit, maar daartegenover staan andere studenten die juist lieten weten dat zij vakinhoudelijke verdieping in deze fase het belangrijkste vinden.

2.1.5 Toelating, instroom, doorstroom en rendement

Tabellen met kwantitatieve gegevens met betrekking tot de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten zijn opgenomen in Bijlage 5. Hieronder staat de commissie afzonderlijk stil bij de gegevens van de bachelor- en van de masteropleiding.

Bacheloropleiding

Om direct tot de opleiding te worden toegelaten moeten aanstaande studenten in het bezit zijn van een vwo-diploma met wiskunde in het vakkenpakket, een wo-propedeuse of diploma of een hbo-propedeuse of diploma. De toelating van studenten met een buitenlandse vooropleiding verloopt via het VU Admission Office.

Uit de cijfers blijkt dat de instroom van studenten in de bacheloropleiding de laatste jaren rond de vijftig studenten ligt. Het merendeel van deze instroom komt voor rekening van vwo'ers. Hoewel de instroom vrij constant is, wordt, naar de commissie tijdens het bezoek vernam, toch hard nagedacht over manieren om de instroom te verhogen en zo de financiële toestand van de opleiding te verbeteren. Hiervoor is een PR-strategie ontwikkeld die onder

andere voorziet in gastlessen van stafleden van de afdeling SCA op middelbare scholen en bezoeken van schoolklassen aan de opleiding. Recent is ook de website verbeterd.

Het eerstejaarsrendement van 42 EC of meer vertoont enige fluctuatie. Met ingang van collegejaar 2011-2012 is een bindend studieadvies (BSA) ingevoerd. Studenten moeten minimaal 42 studiepunten van hun eerste jaar behalen. Bovendien moet na twee jaar het hele eerste jaar zijn afgerond. De commissie stelt vast dat van het laatste cohort studenten (2011) 63% meer dan 42 EC behaalde, iets minder dan het cohort 2010 (67%) en het cohort 2009 (68%). Het facultaire streefcijfer van 70% wordt daarmee net niet gehaald. Binnen de faculteit zit de opleiding CAO in de middenmoot. De opleiding CAO scoort weliswaar lager dan grote opleidingen als Communicatiewetenschappen en Bestuur- en Organisatiewetenschap, maar hoger dan Politicologie en Sociologie. Het diplomarendement na vier jaar is al enige tijd stabiel op 67%, 3% onder het facultaire streefcijfer van 70% en wederom lager dan Communicatiewetenschappen en Bestuurs- en Organisatiewetenschap, maar hoger dan Politicologie en Sociologie.

Enigszins problematisch lijkt de stijgende uitval van studenten gedurende de opleiding. Na het eerste jaar bedraagt die op dit moment 30% (cohort 2011-2012) en van de studenten die na het eerste jaar doorgaan valt in het tweede en derde jaar een verdere 13% (cohort 2009) uit. CAO scoort daarmee net iets slechter dan Bestuurs- en Organisatiewetenschap, maar beter dan de andere bacheloropleidingen van de FSW. De commissie raadt de opleiding aan om de oorzaak van deze hoge uitval te achterhalen en aan te pakken.

Met betrekking tot de doorstroom van afgestudeerden valt voor het laatste cohort waarvoor (VSNU-)cijfers beschikbaar zijn (2010) op te merken dat 39% doorstroomde naar een masteropleiding binnen de VU. In verhouding tot eerdere jaren is dat percentage laag: in 2009 lag het bijvoorbeeld nog op 57%.

Masteropleiding

Studenten die in het bezit zijn van het bachelordiploma CAO van de VU worden direct toegelaten tot de masteropleiding SCA. Voor alle andere studenten geldt een aanmeldingsprocedure, inclusief een Engelse taaltoets.

Voor studenten met een afwijkende vooropleiding bestaat er een premasterprogramma dat bedoeld is om deficiënties weg te werken. Tijdens het visitatiebezoek bleek dat het voortbestaan van dit premasterprogramma in de afgelopen periode ter discussie is komen te staan. Inmiddels is duidelijk geworden dat de premaster behouden blijft, maar wel teruggebracht wordt van 60 tot 30 EC. De toelatingseisen zijn strenger geworden. In de herinrichting van het programma heeft het opleidingsmanagement naar eigen zeggen sterk ingezet op het behoud van antropologische kernvakken. Aangezien de commissie van studenten en alumni veel positieve geluiden over het premasterprogramma hoorde, is zij blij met het behoud daarvan.

Uit de cijfers die door de opleiding aangeleverd zijn concludeerde de commissie dat de instroom in de masteropleiding in het lopende studiejaar relatief laag was: in eerdere jaren lag de instroom rond de 40 studenten, maar in het academische jaar 2011-2012 stroomden slechts 31 studenten in. Opvallend is dat van de startende masterstudenten een zeer beperkt deel afkomstig is uit de bacheloropleiding CAO. Een relatief groot deel van de masterinstromers (58% van de instromers in 2011-2012 en 2012-2013) volgde eerst het premasterprogramma. Tijdens het bezoek vernam de commissie dat het gaat om zowel hbo-instromers als

buitenlandse studenten. Bijna alle premasterstudenten stromen succesvol door naar de masteropleiding.

Gedurende het visitatiebezoek besprak de commissie de in 2011-2012 teruggevallen instroom in de masteropleiding met het opleidingsmanagement. Dat liet weten de zorgen van de commissie te delen, al gaf het management ook aan dat de instroom in de masteropleiding op dit moment nog ruim boven de kritische ondergrens van 25 studenten zit. Daarnaast wees het opleidingsmanagement erop dat niet alleen de eigen studenten geld opleveren: ook studiepunten behaald binnen de minor 'Development Studies' dragen bij aan de financiering van de opleiding. Deze praktijk vermindert de financiële afhankelijkheid van de instroom in de opleiding. Na afloop van de visitatie bleek de instroom voor 2012-2013 juist sterk te zijn gestegen: in september 2012 startten 53 studenten met de opleiding.

De commissie stelde met tevredenheid vast dat het rendement van de masteropleiding over het algemeen genomen bijzonder hoog is: van het cohort 2010 behaalde 86% van de studenten binnen een jaar het masterdiploma, het hoogste percentage van de gehele FSW en ruim boven het facultaire streefcijfer van 80%. Na afloop van de visitatie bleek dit percentage voor het cohort 2011 helaas terug te vallen tot 68%.

2.1.6 Onderwijzend personeel

De opleidingen CAO en SCA worden grotendeels verzorgd door twaalf stafleden van de afdeling Sociale en Culturele Antropologie met een totale onderwijsinzet van 2,20 fte. Daarnaast wordt voor 0,30 fte onderwijs verzorgd door docenten van andere wetenschappelijke afdelingen binnen de Faculteit der Sociale Wetenschappen en de Faculteit Wijsbegeerte. In het onderdeel *Qualitative Data Collection* van de mastercursus *Field Research Design* wordt bijvoorbeeld een in methoden en technieken deskundige antropoloog van de afdeling Sociologie ingezet. Anderzijds verzorgen SCA stafleden ook buiten de eigen afdeling onderwijs, met name aan de andere bacheloropleidingen van de Faculteit der Sociale Wetenschappen en het Amsterdam University College (AUC).

Uit de ter inzage aangeboden documenten en gesprekken met stafleden maakt de commissie op dat de werkdruk van docenten, die tijdens de vorige visitatie al aan de hoge kant bleek, de afgelopen jaren zorgwekkende vormen heeft aangenomen. Door het vertrek van twee hoogleraren, de inzet van stafleden elders, toegekende onderzoeksverloven en de extra werkzaamheden als gevolg van de programmaherziening, is de onderwijsbelasting van een deel van de docenten de afgelopen periode structureel te hoog geweest. Vanwege de financiële problemen heeft de afdeling de verhoogde werkdruk niet kunnen opvangen door het aantrekken van vervangende onderwijskrachten. De staf-studentratio in de bacheloropleiding is op dit moment 1:33 in de propedeuse en 1:55 in jaar 2 en 1:34 in jaar 3. In de masteropleiding is de staf-studentratio 1:21. Vooral de staf-studentratio in het tweede jaar van de bachelor is wat de commissie betreft verontrustend hoog.

Tijdens het visitatiebezoek gaven de stafleden aan dat de kwaliteit van de opleiding nog niet onder de hoge werkdruk geleden geeft. Doorgaans zijn docenten zo gedreven dat zij de hoge werkdruk eerder ten koste van hun onderzoekstijd of vrije tijd laten gaan dan van de studenten. Problemen zitten volgens de docenten meer in de bacheloropleiding dan in de masteropleiding. Ondanks de extensivering van onderwijsvormen, het minimaliseren van individuele docentbegeleiding en de inzet van promovendi en net afgestudeerde docenten, blijft de werklast van tweede- en derdejaars bachelorcursussen hoog. In de masteropleiding zijn door het ontbreken van keuzevakken en de zelfwerkzaamheid van studenten tijdens de

scriptiefase veel minder docenten nodig. Voor het intensief begeleiden van studenten is hier volgens de stafleden nog voldoende tijd beschikbaar.

Zoals al eerder ter sprake kwam, streven CAO en SCA naar een koppeling tussen onderwijs en onderzoek. Op één na zijn alle vaste stafleden gepromoveerd en hebben minimaal 30% onderzoekstijd in hun aanstelling. Het merendeel van het onderzoek vindt plaats in het kader van het onderzoeksprogramma *Constructing Human Security in a Globalizing World*, dat rechtstreeks aansluit bij het thema van de masteropleiding. De masteropleiding is daarmee meer *research-driven* dan de bacheloropleiding. Het niet-gepromoveerde staflid wordt volgens de kritische reflectie alleen ingezet als individueel begeleider voor het leeronderzoek en de masterthesis wanneer dit aansluit op haar deskundigheid.

Docenten die Engelstalig onderwijs verzorgen, hebben een door het Taalcentrum-VU afgenomen taaltoets afgelegd voor het certificaat *English Language Proficiency Assessment*. Promovendi die binnen het onderwijsprogramma ingezet worden kunnen desgewenst de cursus BUD ('Basiskwalificatie Universitair Docent') volgen.

Naar de commissie tijdens het visitatiebezoek concludeerde, zijn studenten tevreden over de kwaliteit van hun docenten. Als positief punt noemen de studenten dat de opleiding 'persoonlijk' is en dat de docenten erg benaderbaar zijn. Er is naar verhouding een groot aantal momenten dat staf en studenten bij elkaar komen, niet alleen tijdens colleges, maar ook tijdens zogenoemde miniconferenties. De Engelse taalvaardigheid van docenten beoordeelden de studenten met wie de commissie sprak als goed. Een verder positief signaal is dat twee docenten van de relatief kleine afdeling Antropologie in de afgelopen jaren de facultaire onderwijsprijs ontvangen hebben.

Concluderend stelt de commissie dat de afdeling SCA een enthousiaste staf heeft die zich sterk betrokken voelt bij de opleidingen en ook onderling grote solidariteit laat zien. De inzet die de stafleden getoond hebben in het zo goed mogelijk doorvoeren van veranderingen als gevolg van het nieuwe roostermodel en het facultaire matrixmodel, vindt de commissie bewonderenswaardig. Desalniettemin meent de commissie dat met name de bacheloropleiding zich qua docentbelasting in een kwetsbare situatie bevindt. Hoewel de onderwijskwaliteit op dit moment nog niet onder de hoge onderwijslast van docenten geleden lijkt te hebben, vooral door de grote vastberadenheid van stafleden, zou een verdere verslechtering van de staf-studentratio de opleiding grote schade kunnen berokkenen. Hoewel de masteropleiding er qua staf-studentratio positiever voorstaat, zijn ook hier voortekenen zichtbaar van de overbelasting van staf. Uit de scripties die zij bestudeerde, maakte de commissie op dat begeleiders af en toe steken laten vallen in de supervisie van studenten (waarover meer in Standaard 3). Voor de hand ligt ook dat de hoge onderwijslast op zeker moment ten koste gaat van de onderzoekskwaliteit. De commissie dringt erop aan om ervoor te waken dat docenten hun eigen onderzoekstijd 'opeten'. Ook de inzet van net afgestudeerden als goedkope docenten zonder onderzoekstijd of -ambitie mag wat de commissie betreft geen structurele manier zijn om de onderwijskosten beheersbaar te houden. De commissie hoopt, tot slot, dat de op dit moment vacante leerstoel op korte termijn – volgens plan – wordt opgevuld.

2.1.7 Opleidings specifieke voorzieningen

De commissie heeft vastgesteld dat het overgrote deel van de voorzieningen waarvan de opleidingen gebruikmaken, waaronder collegezalen, digitale leeromgeving, ICT-ondersteuning en bibliotheek, op facultair of universitair niveau beheerd worden. In het onderzoek van de commissie zijn deze voorzieningen grotendeels buiten beeld gebleven, al constateerde de

commissie wel dat de faciliteiten van de VU in studentevaluaties niet al te positief gewaardeerd worden.

Tijdens het visitatiebezoek sprak de commissie kort met de studenten over de opleidingsspecifieke voorzieningen. Een – volgens de commissie – prijzenswaardig voorbeeld daarvan is het antropologische afdelingsblog *Standplaats Wereld* (<http://standplaatswereld.nl/>). Op dit blog, dat eveneens als discussieplatform fungeert, schrijven docenten, promovendi en studenten op eigen titel berichten. Masterstudenten kunnen er hun ervaringen in het veld delen. Daarnaast worden studenten uitgenodigd voor diverse seminarseries van de afdeling.

Van de studenten vernam de commissie dat de opleidingen aan de VU als enige van antropologie-opleidingen in Nederland geen eigen studievereniging hebben. Er bestaat alleen een facultaire studievereniging (EOS). De studenten gaven aan dit een gemis te vinden. Een antropologische studievereniging zou hun inziens de betrokkenheid van studenten bij hun opleiding kunnen vergroten. Ook landelijk voelen de studenten zich slecht vertegenwoordigd. Door het ontbreken van een eigen studievereniging speelt de VU nauwelijks een rol in de Landelijke Samenwerking Studenten Antropologie (LaSSA). Tot tevredenheid van de commissie gaf het afdelingshoofd tijdens het visitatiebezoek aan om initiatieven van antropologiestudenten om zich rondom hun eigen studie te organiseren graag te willen ondersteunen.

2.2 Overwegingen

De commissie concludeert dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de in Standaard 1 geformuleerde eindkwalificaties te realiseren.

Zowel in de bachelor- als in de masteropleiding is sprake van logisch gestructureerde, cumulatieve curricula waarin voldoende aandacht is voor de wetenschappelijke vorming van studenten. Hoewel het gezien de recente implementering van grote veranderingen lastig is om een weloverwogen oordeel over de herziene bacheloropleiding te formuleren, wil de commissie toch enige waargenomen sterke en zwakkere aspecten aanstippen. Een goede toevoeging aan het bachelorcurriculum zijn de recent geïntroduceerde leerlijnen ‘onderzoeken’, ‘schrijven’ en ‘presenteren’. Ook is de commissie positief over de keuzemogelijkheden in het derde jaar van de bacheloropleiding. Zeker de mogelijkheden voor het volgen van een stage zijn wat de commissie betreft zeer goed geregeld. Prijzenswaardig is bovendien dat er recent binnen het curriculum meer aandacht is gekomen voor de voorbereiding van studenten op de arbeidsmarkt. Een belangrijk wapenfeit in dit opzicht is de nieuwe bachelorcursus *Professionele en thematische oriëntatie*. Hoewel studenten op dit moment nog niet helemaal tevreden zijn over de timing en inhoud van de cursus, vertrouwt de commissie erop dat deze punten in volgende jaargangen geremedieerd zullen worden.

Minder positieve aspecten zijn er ook. Zo constateert de commissie dat het bachelorcurriculum door het facultaire matrixmodel weliswaar aan breedte heeft gewonnen, maar dan wel ten koste van de bereikte antropologische diepgang. De keuzemogelijkheden voor studenten zijn met de afschaffing van de eerdere vier afstudeervarianten ingeperkt en voor antropologische kernvakken is minder tijd beschikbaar.

Op de gebruikte onderwijsmethodes heeft dit uiteraard zijn weerslag. Inmiddels maakt het merendeel van de antropologische kernvakken gebruik van handboeken, waarmee studenten snel de weg kan worden gewezen in een bepaald veld. Wat de commissie betreft kleven er

nadelen aan de gewoonte om studenten door middel van een handboek een ‘hapklaar’ beeld te presenteren. Met het oog op de academische en antropologische vorming van studenten pleit ze ervoor om studenten ervaring te laten opdoen met het selecteren en lezen van de klassieke teksten uit het vakgebied. Volgens de commissie zou vaker dan nu al gebeurd, gewerkt kunnen worden met leeslijsten, waaruit studenten zelf een selectie van literatuur maken. Wanneer docenten zich bij het samenstellen van leeslijsten laten leiden door de literatuur die die zij zelf in hun onderzoek gebruiken, wordt de koppeling tussen onderwijs en onderzoek bovendien versterkt.

Een aanbeveling betreft het M&T-onderwijs in de bacheloropleiding. De commissie meent dat antropologen zich binnen de faculteit sterker zouden kunnen opwerpen als hoeders van de kwalitatieve onderzoekstraditie, die immers zo sterk verbonden is met de kern van de antropologie. De commissie signaleert dat kwalitatieve onderzoeksmethoden op dit moment sterk in de belangstelling staan binnen de positivistisch georiënteerde wetenschappen en dat antropologieopleidingen bij uitstek in staat zouden moeten zijn om op die vraag in te spelen. Ook op het carrièreperspectief van afgestudeerden zou dit een gunstige invloed kunnen hebben.

Volgens de commissie kan niet alleen de bacheloropleiding, maar ook de masteropleiding ‘antropologisch’ worden. Uiteraard realiseert de commissie zich dat een opleidingsduur van tien maanden duidelijke grenzen stelt aan de hoeveelheid vakinhoudelijke informatie die op studenten kan worden overgedragen. Toch meent de commissie dat de huidige vakken *Theoretical Orientation on Human Security Part 1* en *Part 2* te weinig theoretische en conceptuele richting aan de opleiding geven. Het leidende boek voor *Part 1* geeft in theoretische zin weinig richting en is meer een overzicht van (weliswaar relevante) onderzoeken en casussen. In de masteropleiding zou de commissie graag meer expliciete aandacht willen zien voor de theoretische inbedding en een sterkere connectie met de antropologische theorievorming en binnen het vakgebied gevoerde debatten.

Het door de opleidingen aangeleverde kwantitatieve materiaal over instroom, doorstroom en uitstroom van studenten illustreert duidelijk de problematiek waarmee de relatief kleine antropologieopleidingen te maken hebben in hun relatie met de faculteit. De instroom in de bacheloropleiding is de afgelopen jaren vrij stabiel geweest (en in het afgelopen jaar zelfs gestegen), maar de masteropleiding heeft te maken met een terugval van het studentenaantal. Tegenover die verminderde instroom staat evenwel een excellent rendement, dat te wijten lijkt aan de strakke (zelf spreekt de opleiding van ‘schoolse’) invulling van het programma. Met het oog op de toekomstige instroom in de masteropleiding vindt de commissie het positief dat het premasterprogramma in de laatste hervormingsronde behouden is gebleven, zij het in gereduceerde vorm. Studenten en docenten betoonden zich tijdens het bezoek enthousiast over dit programma en het slagingspercentage is bijzonder hoog.

Een andere positief punt is volgens de commissie het reeds bereikte succes op het gebied van internationalisering. Beide opleidingen weten steeds meer internationale studenten te trekken en Engels is in de meerderheid van de bachelorvakken en in alle mastervakken de voertaal. Met betrekking tot de opleidingsspecifieke voorzieningen is het afdelingsblog *Standplaats Wereld* de commissie in positieve zin opgevallen. Het overwegen waard is wat haar betreft om, net als de andere Nederlandse antropologieopleidingen, een studievereniging op te richten die lezingen, filmavonden, excursies etc. kan organiseren en het opleidingsprogramma zo voor studenten in een ruimere context plaatst.

In navolging van de studenten oordeelt de commissie positief over de kwaliteit van de stafleden. Er is sprake van een bevlogen docententeam met hart voor het onderwijs. De

kwantiteit van het onderwijzend personeel is, zoals de staf-studentratio's laten zien, een reden tot zorg, met name voor de bacheloropleiding. Zeker in de periode dat de herprogrammering moest worden doorgevoerd, is de werkdruk van docenten te hoog geweest. De commissie vraagt het faculteitsbestuur om ervoor te zorgen dat de staf-studentratio van het tweede en derde bachelorjaar verbetert, zodat de onderwijslast niet structureel ten koste blijft gaan van de onderzoekstijd van stafleden. Daarbij wil de commissie opmerken dat zij de inzet van net afgestudeerde studenten in het onderwijsprogramma geen ideaal middel vindt om vaste stafleden te ontlasten. Wel positief is de commissie over de inzet van promovendi bij het begeleiden van scripties. Zij kunnen vanuit hun eigen onderzoeksexpertise een waardevolle toevoeging aan het scriptieproces leveren. Tot slot spreekt de commissie graag de wens uit dat de op dit moment vacante leerstoel op korte termijn wordt opgevuld.

2.3 Conclusie

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Masteropleiding Social and Cultural Anthropology: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

3.1 Bevindingen

Dit hoofdstuk valt uiteen in twee delen. Eerst worden de bevindingen van de commissie over het systeem van toetsing weergegeven (3.1.1) en vervolgens wordt de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren (3.1.2).

3.1.1 Systeem van toetsing

Om te beoordelen of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing, heeft de commissie gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing (meer specifiek de scriptieprocedure), de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie.

Toetsbeleid

Uit de documenten die de commissie inzag en de informatie die zij tijdens het visitatiebezoek kreeg, blijkt dat de afdeling SCA geen formeel systeem hanteert voor het opstellen en beoordelen van examens. De examencommissie heeft de verantwoordelijkheid voor het toetsen en beoordelen gedelegeerd aan de docenten van de diverse programmaonderdelen en ziet alleen toe op het proces. Volgens de kritische reflectie staat de lange ervaring van docenten garant voor de kwaliteit van toetsing. Bij bepaalde vakken is er sprake van teamwerk. Wanneer in de bacheloropleiding meerdere docenten bij een vak betrokken zijn overleggen zij over de toetsvorm, de criteria en de beoordeling; soms is er intercollegiaal overleg tussen docenten van verschillende vakken. In de masteropleiding zijn bij alle cursorische onderdelen meerdere docenten betrokken die in onderling overleg de opdrachten en beoordelingscriteria formuleren.

Tijdens het visitatiebezoek werd duidelijk dat binnen de faculteit op dit moment nagedacht wordt over formalisering van de procedures rond toetsing en beoordeling. Hoewel de commissie de individuele capaciteiten van docenten op het gebied van toetsing niet in twijfel trekt, meent zij dat de opleidingen zeker gebaat zouden zijn bij een meer formele inkadering van het toetsproces. Om uniformiteit en consistentie van de toetsing te bevorderen adviseert de commissie om bij het opstellen en beoordelen van toetsen standaard het vier-ogenprincipe te hanteren. Ook dringt zij aan op het werken met toetsmatrijzen.

Procedures rondom toetsing

Onder verwijzing naar de Opleidings- en Examenregeling (OER) geven de kritische reflecties van de bachelor- en de masteropleiding informatie over de belangrijkste procedures rondom toetsing en beoordeling en de hulpmiddelen die daarbij gebruikt worden. Hieronder volgt een kort overzicht van de gang van zaken.

Om studenten op de hoogte te stellen van de richtlijnen voor de verschillende toetsvormen wordt voor elke cursus een studiehandleiding opgesteld. Bij opdrachten die meetellen voor de beoordeling maken docenten in de meeste gevallen gebruik van beoordelingsformulieren. Deze worden vooraf aan de studenten beschikbaar gesteld zodat zij geïnformeerd zijn over de toetsingscriteria. Voorafgaand aan tentamens worden doorgaans proeftentamens op de

digitale leeromgeving Blackboard geplaatst, vaak inclusief een antwoordmodel. Vrijwel alle schrijfoopdrachten worden niet alleen als print ingeleverd, maar ook via Blackboard. Voor grotere opdrachten wordt een beroep gedaan op de ingebouwde plagiaatscanner.

Docenten zijn verplicht om de uitslagen van tentamens uiterlijk binnen vijftien werkdagen door te geven aan het studietoelichtingsbureau, dat studenten binnen vijf werkdagen na ontvangst van de gegevens op de hoogte stelt. Feedback op kleinere schrijfoopdrachten wordt gewoonlijk binnen een week teruggekoppeld aan de student, nog tijdens de cursus. Studenten hebben recht op het inzien van gemaakte schriftelijke tentamens en kunnen van de docent toelichting op de beoordeling krijgen. Ook over de beoordeling van papers kunnen studenten uitleg vragen bij de docent.

Conform de OER krijgen studenten voor elke cursus tweemaal per jaar de gelegenheid tot het afleggen van het examen: de eerste maal in de laatste week van de onderwijsperiode waarin het vak werd aangeboden; de tweede maal in de herkansingsperiode conform de FSW jaarkalender. Practicaopdrachten kennen geen herkansingsmogelijkheid. Wanneer het gaat om kleinere schrijfoopdrachten zal de herkansing vaak al mogelijk zijn tijdens de cursus.

Alle vakken worden periodiek geëvalueerd. De resultaten van vakevaluaties worden besproken door de opleidingscommissie (OLC). Omdat de resultaten van vakevaluaties pas maanden na afloop van vakken bekend worden, probeert de OLC – naar de commissie tijdens het visitatiebezoek begreep – ook op andere manieren een vinger aan de pols te houden. Relatief nieuw is de organisatie van panelevaluaties met vier tot vijf studenten per cursus. In vakevaluaties worden studenten altijd gevraagd naar hun oordeel over de toetsing. Voor de cursusevaluaties van 2010-2011 en 2009-2010 geldt dat studenten op een vijfpuntsschaal voor de meerderheid van de vakken hoger dan de 3,50-norm geven. Ook in de NSE komt het punt ‘toetsing en beoordeling’ standaard aan bod. In 2011 bleef de beoordeling van bachelorstudenten in landelijk vergelijk in de middencategorie, masterstudenten scoorden de toetsing lager dan het landelijk gemiddelde. Volgens het opleidingsjaarverslag zal worden onderzocht waarom deze laatste scores aan de lage kant zijn.

Procedure masterscriptie

Voordat zij beginnen met de masterthesis krijgen studenten een handleiding met daarin een uitgebreid stappenplan. Na het afronden en inleveren van het verslag van het leeronderzoek schrijven studenten eerst een opzet voor hun thesis, die in de vierde week van het programmaonderdeel *Master's Thesis in SCA* moet worden ingeleverd. Deze thesisopzet wordt niet alleen door de individuele begeleider beoordeeld, maar ook door een tweede beoordelaar, die wordt gerekruteerd uit het bestand van de vaste stafleden van de afdeling SCA. Dit kan ook een promovendus zijn, onder voorwaarde dat het thesisonderwerp aansluit bij het thema van hun eigen promotieonderzoek. Pas nadat de thesisopzet als voldoende is beoordeeld, mag de student beginnen met het schrijven van de thesis. Studenten hebben hiervoor maximaal acht weken de tijd.

Eind juni, na de presentatie van het concept tijdens het Master Festival, dienen studenten de eindversie van hun masterthesis in te leveren. Deze wordt binnen drie weken beoordeeld door de individuele begeleider en de tweede beoordelaar. Beide beoordelaars vullen hiertoe onafhankelijk van elkaar een formulier in waarop de beoordelingscriteria zijn aangegeven, conform de facultaire regeling voor de masterthesis van de FSW. Het eindcijfer wordt in een onderling overleg tussen de twee beoordelaars vastgesteld. Wanneer het verschil in de cijferbeoordeling tussen beide beoordelaars twee punten of meer is, of wanneer de een een

voldoende geeft en de ander een onvoldoende, schakelt de onderwijsmanager een derde beoordelaar in die uitsluitsel geeft.

Studenten die geen voldoende krijgen bij de beoordeling van het leeronderzoek kunnen niet beginnen aan het schrijven van hun masterthesis. Zij moeten het onderzoek opnieuw doen of uitbreiden. Wanneer de masterthesis onvoldoende wordt beoordeeld door de begeleider, door de tweede beoordelaar en/of een derde beoordelaar, kan de student de thesis herschrijven en inleveren voor de herkansing van begin augustus. Wanneer dit niet haalbaar is dient een student zich opnieuw in te schrijven voor een volgend studiejaar en kan de thesis in de loop van dat jaar voorgelegd worden ter beoordeling.

Toetsvormen

De commissie heeft vastgesteld dat de opleidingen gebruik maken van diverse toetsvormen, onder meer schriftelijke opdrachten, papers, essays, mondelinge presentaties, verslagen, schriftelijke tentamens en 'take-home'-tentamens. Veel vakken kennen een mix van toetsvormen. In de bacheloropleiding gaat het vaak om een combinatie van een tentamen met schriftelijke opdrachten en een eindwerkstuk, dat het zwaarst weegt in de beoordeling. Op opdrachten ontvangen studenten altijd feedback van de docent en/of medestudenten. In de masteropleiding worden alle programmaonderdelen getoetst aan de hand van schriftelijke werkstukken en mondelinge presentaties.

Tijdens het bezoek heeft de commissie gekeken naar een steekproef van toetsen van zowel de bachelor- als de masteropleiding. Zij concludeert dat er sprake is van een voldoende gevarieerde mix van toetsen, die doorgaans aansluit bij de leerdoelen van de afzonderlijke cursussen. Met betrekking tot de vorm en inhoud van schriftelijke tentamens merkt de commissie op dat de balans in enkele gevallen te zeer lijkt door te slaan naar korte, feitelijke kennisvragen. Zij had graag meer ruimte gezien voor open essayvragen die de analytische vermogens van studenten toetsen.

Examencommissie

De FSW heeft sinds april 2011 een gezamenlijke examencommissie. Twee stafleden van de afdeling SCA hebben zitting in de subcommissie Antropologie, die tweemaal per jaar bijeenkomt om over de toelating van masterstudenten te beslissen. Eén van deze stafleden is onderdeel van de centrale examencommissie. De centrale examencommissie oordeelt op basis van de OER over individuele verzoeken van studenten over de inrichting van hun studie, de invulling van de profileringsruimte en vrijstellingen. Ook buigt de commissie zich over gevallen van fraude. Tijdens het visitatiebezoek lieten de stafleden van de afdeling SCA die zitting hebben in de examencommissie weten dat zij redelijk tevreden zijn over het functioneren van de nieuwe examencommissie. Als belangrijk voordeel van de nieuwe werkwijze noemen zij de 'objectivering' die het gevolg is van het uitbesteden van taken aan centrale commissieleden die de studenten van de opleidingen CAO en SCA niet persoonlijk kennen.

De commissie stelt vast dat de rol van de examencommissie in het controleren van de kwaliteit van toetsen op dit moment beperkt is. Naar de betrokkenen tijdens het bezoek aangaven bekijken zij wel het type tentamens dat binnen een opleiding gebruikt wordt, maar vragen zij geen individuele toetsen of scripties ter controle op. In het huidige toetsbeleid gaat men ervan uit dat eventuele problemen met toetsen via vakevaluaties en de analyse daarvan door de opleidingscommissie aan het licht komen. Wat de commissie betreft is deze beperkte taakopvatting van de examencommissie niet in lijn met de recente wettelijke verruiming van de verantwoordelijkheden van examencommissie. Zij raadt de faculteit dan ook aan om de

examencommissie voortaan actiever te laten bewaken dat studenten de geformuleerde eindkwalificaties daadwerkelijk realiseren.

3.1.2 Gerealiseerde eindkwalificaties

Om te beoordelen of studenten op het moment van afstuderen de in Standaard 1 geformuleerde eindkwalificaties behaald hebben, heeft de commissie in de eerste plaats gekeken naar het niveau van scripties van de bachelor- en de masteropleiding. Ook heeft zij stilgestaan bij de positie van afgestudeerden op de arbeidsmarkt.

Scripties

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft de commissie vijftien scripties van de bacheloropleiding en vijftien scripties van de masteropleiding opgevraagd en bestudeerd (zie Bijlage 7). Over de kwaliteit van de bestudeerde steekproeven is de commissie over het algemeen tevreden. Zij was het in grote lijnen eens met het door de begeleiders toegekende cijfer. In algemene zin concludeert de commissie dat de masterscripties een duidelijk hoger niveau hebben dan de bachelorscripties. Die laatste zijn – logischerwijs – gebaseerd op een beperkte hoeveelheid literatuur en een smalle empirische basis. Met name de lager becijferde scripties missen theoretische onderbouwing, uitleg over de totstandkoming van empirische data en een kritische bespreking van de literatuur. Toch doen de scripties niet onder voor het niveau dat van bachelorscripties verwacht mag worden.

Met betrekking tot de masterscripties signaleert de commissie dat deze niet allemaal even ‘antropologisch’ van aard zijn. Dit zou erop kunnen duiden dat de specifiek antropologische kwalitatieve onderzoeksmethoden in het huidige curriculum meer benadrukt zouden kunnen worden. Een aantal scripties is volgens de commissie van uitstekende kwaliteit. Anderen hebben een meer beschrijvend dan kritisch-analytisch karakter. Voor een paar gevallen werd gesignaleerd dat het onderzoek van studenten eigenlijk ‘mislukt’ is, bijvoorbeeld omdat de voorbereiding op het veldwerk tekortschoot of dat studenten in het veld geconfronteerd werden met onvoorziene situaties. Volgens de commissie roept dit vragen op over de intensiteit van de begeleiding. Zij meent dat sommige begeleiders intensiever zouden mogen begeleiden om dergelijke gevallen te voorkomen. Over de schrijfstijl van studenten is de commissie over het algemeen erg tevreden, evenals over hun Engelse taalbeheersing.

Gezien de eerdere opmerkingen over de bruikbaarheid van het thema *human security* als handvat voor de masteropleiding is het relevant om kort stil te staan bij de wijze waarop dit concept in masterscripties verwerkt is. Naar de commissie signaleerde, sluit slechts een klein aantal van de bestudeerde scripties expliciet aan bij het theoretisch-methodologisch kader van het *human security*-perspectief. Opvallend is bovendien dat een aantal scripties die wél expliciet aansluiten bij de *human security*-thematiek gebruik maken van dezelfde sleutelpublicaties. De commissie vermoedt dat deze afkomstig zijn van de literatuurlijst van een van de beide theoretische vakken over het thema *human security*.

De positie van afgestudeerden

De commissie stelt dat niet alleen het scriptieresultaat, maar ook de positie van afgestudeerden op de arbeidsmarkt inzicht geeft in de vraag of studenten de eindkwalificaties realiseren. Hoewel in theorie zowel de bachelor- als de masteropleiding toegang geven tot de arbeidsmarkt en er dus sprake is van zowel bachelor- als masteralumni, blijkt het om verschillende redenen lastig om een uitspraak te doen over de eerstgenoemde categorie. Verreweg het grootste deel van de bachelorafgestudeerden kiest voor een vervolgopleiding op masterniveau en stroomt pas na voltooiing daarvan de arbeidsmarkt op. Daarbij komt dat het alumni-onderzoek van de FSW zich tot dusver alleen richt op masteralumni, waardoor

gegevens over bacheloralumni ontbreken. Ook tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie alleen gesproken met masteralumni.

Op grond van de informatie uit FSW alumni-onderzoeken valt te constateren dat het grootste deel van de afgestudeerden werkzaam is op hbo- of wo-niveau. Een klein deel van de afgestudeerden komt terecht in promotietrajecten. Uit het alumni-onderzoek blijkt verder dat alumni niet in een bepaalde sector terechtkomen. De verworven academische en disciplinespecifieke vaardigheden komen in een groot scala van functies en velden van pas en afgestudeerden waaieren dus uit naar alle kanten van de arbeidsmarkt. De afgestudeerden met wie de commissie tijdens het bezoek van gedachten wisselde, bleken in die zin geen representatieve groep: drie van de vijf alumni zijn bezig met promotieonderzoek, een vierde combineert promotieonderzoek met freelance projectmanagement en de vijfde is werkzaam als theaterdocente.

Dat de opleiding niet voor een bepaald beroep opleidt, ervaren alumni die net de arbeidsmarkt betreden soms als problematisch. Zowel uit het alumni-onderzoek als uit de gesprekken die de commissie voerde, kwam naar voren dat het afgestudeerden, zeker in de huidige conjuncturele omstandigheden, enige tijd en moeite kost om een baan op het eigen niveau te vinden. Volgens de alumni zouden afgestudeerde antropologen gemakkelijker hun draai vinden wanneer de opleidingen meer op de praktijk gericht zouden zijn, met andere woorden: wanneer zij studenten zouden helpen om de vertaalslag te maken naar de toepassing van academische kennis en vaardigheden. Omdat de afgestudeerden geen van allen het nieuwe vak *Professionele en thematische oriëntatie* volgden, bleef onduidelijk of deze behoefte in het huidige curriculum voldoende gedekt wordt. De commissie is echter van mening dat het nieuwe vak hoe dan ook een mooie aanzet vormt tot meer aandacht voor het arbeidsmarktperspectief van afgestudeerden.

Op het gebied van alumni-relaties valt volgens de commissie nog winst te boeken. Positief is dat afgestudeerden tijdens het bachelorvak *Professionele en thematische oriëntatie* en het mastervak *Field Research Design* worden ingezet om hun eigen carrièrepad toe te lichten en studenten bewust te maken van de mogelijkheden. Volgens de commissie zijn er echter meer manieren denkbaar waarop afgestudeerden kunnen worden ingezet als ‘ambassadeurs’ van de eigen opleiding. Zij raadt de opleidingen aan om in de toekomst meer aandacht te besteden aan het onderhouden van contacten met alumni. Die vormen immers de meest directe link tussen de opleidingen en het werkveld.

3.2 Overwegingen

De commissie concludeert dat de opleidingen beschikken over een systeem van toetsing dat in grote lijnen voldoet. De opleidingen hanteren een goed doordachte mix van toetsvormen die aansluit op de vakinhoud, de gestelde leerdoelen en het niveau van studenten. Met betrekking tot het toetsbeleid en de rol die de examencommissie daarin vervult, ziet de commissie ruimte voor verbetering. Op dit moment lijkt de dagelijkse praktijk rond toetsing slechts in zeer beperkte mate vastgelegd in formele regels of instituties. Docenten hebben grote autonomie bij het opstellen en beoordelen van toetsen en op de kwaliteit daarvan wordt geen structureel toezicht gehouden. Om te garanderen dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren, vindt de commissie het belangrijk dat het toetsbeleid verder geformaliseerd wordt. Bij het opstellen en beoordelen van toetsen zou een vier-ogenprincipe moeten worden gehanteerd en er zou gewerkt kunnen worden met toetsmatrijzen. Ook dient de examencommissie actief invulling te gaan geven aan haar nieuwe wettelijke verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld door steekproefsgewijs tentamens en scripties op te vragen en de kwaliteit daarvan te toetsen.

Terwijl het systeem van toetsing voor verbetering vatbaar is, meent de commissie in de bestudeerde scripties toch het bewijs te zien dat studenten bij afronding van de opleiding beschikken over de kennis en vaardigheden die hen kwalificeren voor verdere studie of het betreden van de arbeidsmarkt. In grote lijnen was de commissie het eens met de door de begeleiders toegekende cijfers. Zij was positief over de uitdrukkingsvaardigheden van studenten en de veelal goede Engelse taalbeheersing. Zoals te verwachten valt, zijn de masterscripties duidelijk beter dan de qua reikwijdte logischerwijs beperkte bachelorscripties. In de gevallen waar het onderzoek in feite mislukt was, hadden volgens de commissie de begeleiders van deze studenten een actievere rol moeten vervullen.

Niet alleen de geraadpleegde scripties, maar ook de positie van alumni op de arbeidsmarkt kan volgens de commissie gezien worden als bewijs van het realiseren van de eindkwalificaties. Afgestudeerden blijken als gevolg van de breedte van hun opleiding en de krapte op de huidige arbeidsmarkt weliswaar moeite te hebben met het vinden van passend werk, maar het alumnionderzoek van de FSW wijst uit dat ze uiteindelijk terecht komen in banen op hun eigen niveau. De sterkere focus op de arbeidsmarkt die uit het nieuwe curriculum spreekt, vindt de commissie gunstig. Wel zou wat haar betreft meer werk kunnen worden gemaakt van alumnirelaties, bijvoorbeeld door alumni nog sterker te betrekken bij de invulling van het programma.

3.3 Conclusie

Bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding Social and Cultural Anthropology: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Algemeen eindoordeel

De commissie is van oordeel dat de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie en de masteropleiding Social and Cultural Anthropology voldoen aan de eisen die daaraan op basis van het domeinspecifiek referentiekader en de Dublin-descriptoren gesteld mogen worden. De opleidingen beschikken over adequate eindkwalificaties die dankzij de functioneel ingerichte onderwijsleeromgeving ook gerealiseerd worden. De persoonlijke aanpak, de nadruk op groepsvorming en het overduidelijke enthousiasme van studenten en docenten zorgen voor een goede studeerbaarheid van beide opleidingen. Wat de commissie betreft is duidelijk sprake van twee zelfstandige opleidingen die elk hun eigen sterke en zwakke punten hebben. Een aandachtspunt dat de commissie voor beide opleidingen aanstipt is een zeker gebrek aan antropologische 'kernkracht'. In de bacheloropleiding is dat te wijten aan de snel opeenvolgende herprogrammeringen en de zware werkdruk van docenten. In de masteropleiding loopt de antropologische diepgang enig gevaar als gevolg van het theoretisch niet zeer sterk ingebedde kernthema *human security* en de grote programmatische nadruk op de praktische voorbereiding veldwerk en M&T. Desalniettemin ziet de commissie de toekomst van de opleidingen zeker met vertrouwen tegemoet. Zij gaat ervan uit dat het faculteitsbestuur het opleidingsmanagement de benodigde ruimte zal geven om de disciplinaire kernidentiteit voor de toekomst veilig te stellen en verder te borgen en de sterke motivatie van de staf aan te wenden voor een krachtig en inspirerend programma.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie* als **voldoende**.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Social and Cultural Anthropology* als **voldoende**.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

---

Prof. dr. J.M. (Michiel) Baud is sinds 2000 directeur van het Centrum voor Studie en Documentatie van Latijns Amerika (CEDLA) en deeltijd hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is hoofdredacteur van de *European Review of Latin American and Caribbean Studies* en is lid van de redactieraad van verschillende wetenschappelijke tijdschriften. Zijn publicatielijst bevat vele wetenschappelijke artikelen en een aantal monografieën en geredigeerde bundels. Vanuit zijn functie als hoogleraar en directeur van het CEDLA figureert Baud regelmatig in openbare debatten over Latijns-Amerika. Hij analyseert de politieke processen in Latijns-Amerika in radioprogramma's, lezingen en debatten over de actuele politiek en publiceert zijn analyses zowel in de landelijke media als in meer gespecialiseerde vaktijdschriften. Michiel Baud is momenteel lid van de door de KNAW ingestelde wetenschappelijke commissies van het Instituut voor Sociale Geschiedenis en het KITLV. Hij is ook lid van de wetenschapscommissies van het German Institute of Global and Area Studies (GIGA) in Hamburg en het Ibero-Amerikanische Institut in Berlijn. Hij is ook bestuurslid van de medefinancieringsorganisatie HIVOS

Prof. dr. I. (Inge) Hutter studeerde niet-westerse demografie aan de Rijksuniversiteit Groningen en culturele antropologie aan de Universiteit Utrecht. In 1994 promoveerde ze op een studie naar de voeding van vrouwen tijdens de zwangerschap en het welzijn van hun kinderen op het platteland van Zuid-India. In 2004 werd Hutter benoemd tot hoogleraar Demografie aan de Rijksuniversiteit Groningen, daarnaast was ze van 2006-2008 vice-decaan van de Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen en directeur van URSI, het Urban and Regional Studies Institute. Tijdens een parttime sabbatical in 2009 schreef Hutter op het NIAS in Wassenaar een boek over kwalitatieve onderzoeksmethoden (met Monique Hennink en Ajay Bailey for Sage). Op dit moment is Inge Hutter als hoogleraar Demografie betrokken bij het onderwijs aan masterstudenten en is ze decaan van de Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen en teamleider bij het Population Research Centre.

Dr. A (Alexandra) Pillen studeerde af als arts aan de Universiteit Leuven (1994) en promoveerde later in de medische antropologie aan het University College London (UCL, 1995-2000). Sinds 2001 is ze universitair docent Medische Antropologie aan UCL. Haar expertise ligt op het terrein van cross-culturele gezondheidszorg en de antropologie van door oorlog verscheurde of post-conflict samenlevingen. Pillen is auteur van *Masking Terror. How Women Contain Violence in Southern Sri Lanka* (Pennsylvania University Press, Ethnography of Political Violence Series, 2003). In deze monografie geeft ze een gedetailleerde socio-linguïstische analyse van huiselijk en politiek geweld tegen vrouwen in een plattelandsloppenwijk in Zuid-Sri Lanka. Pillens interesse in de antropologie van door oorlog verscheurde samenlevingen komt bovendien tot uitdrukking in haar rol als adviserend panellid (sinds 2005) van de Harry Frank Guggenheim Foundation for the Study of Human Violence, Dominance and Aggression in New York. Recent onderzoek richt zich op de toegang van Koerdische vrouwen tot gezondheidszorg in Hargeisa, VK.

Ir. A. (Adrie) Papma studeerde sociologie aan de Universiteit Wageningen en werkte nadien bij de Universiteit Leiden, SNV, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Hivos. Sinds begin jaren negentig werkt ze bij Oxfam Novib. In 2002 werd Adrie Papma directeur Alliance Building and Corporate Department. Ze was als zodanig medeverantwoordelijk voor diverse internationale campagnes, zoals de campagne 'Make Trade Fair'. In 2006 werd ze herbenoemd tot zakelijk directeur van Oxfam Novib Nederland. In deze functie is Papma verantwoordelijk voor de interne bedrijfsvoering van Oxfam Novib, voor het onderhouden van relaties met de private sector (agri-food business, financiële sector) (overgedragen) en

institutionele fondsenwerving. Zij is lid van het Global Team en voorzitter van de Operations Group van Oxfam International. Daarnaast bekleedt Adrie Papma verschillende bestuursfuncties, onder andere bij INTRAC, World Social Forum, Partos, EVS, IDH, AIV / COS en Agriprofocus.

R. (Reinout) Meijnen MA heeft in 2011 de master Cultural Anthropology and Development Sociology aan de Universiteit Leiden afgerond. Zijn afstudeeronderwerp betrof carrièreperspectieven en interactie met ontwikkelingsorganisaties van jonge vuilniswerkers in Egypte. Tijdens zijn studietijd was hij actief in verschillende studentenorganisaties, waaronder als voorzitter van studievereniging Itiwana, etnologisch debatdispuut WDO en de Landelijke Samenwerking Studenten Antropologie (LaSSA). Vanuit deze laatste rol raakte hij betrokken bij de Antropologen Beroepsvereniging, waar hij als bestuurslid de vernieuwing van de website en het bijeenbrengen van een webredactie organiseerde. Reinout werkte in 2010 en 2011 als redactieassistent bij The Broker, een online tijdschrift over ontwikkelings- en globaliseringsvraagstukken. In 2011 en 2012 werkte hij als fondsenwerver voor Hoqook, een lokale mediaorganisatie in Egypte, gericht op mensenrechten en democratisering. Terug uit Cairo werd hij actief voor Amnesty International als landenmedewerker Egypte. Sinds oktober 2012 is hij weer aan het werk voor The Broker, nu als webredacteur. Ook voor de website van de ABv, antropologen.nl, is hij weer actief als hoofdredacteur.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Culturele antropologie en ontwikkelingssociologie bestuderen overeenkomsten en verschillen tussen mensen en hun verandering door processen van ontwikkeling. Zij hanteren daartoe een breed scala aan kwalitatieve en kwantitatieve sociaal-wetenschappelijke methoden, waarbij veelal etnografisch veldwerk een prominente plaats inneemt. Het Nederlandse domein is te vergelijken met de collectieve benchmark voor Anthropology van de Quality Assurance Agency for Higher Education, UK. In Groot-Brittannië geldt echter een disciplinaire reikwijdte van culturele antropologie naar biologische antropologie die in Nederland niet of nauwelijks van toepassing is. In plaats daarvan strekt het Nederlandse disciplinaire domein zich uit van culturele antropologie tot vergelijkende sociologie en ontwikkelingsstudies. Net als de Britse zusterdiscipline neemt het vak bovendien veel kenmerken van de humaniora in zich op, zonder daarmee het fundament van de sociale wetenschap te verlaten. De diverse opleidingen in Nederland kiezen in deze (inter-)disciplinaire ruimte elk hun eigen positie en een eigen theoretisch en methodologisch profiel. Terwijl van elke opleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie verwacht wordt dat zij onderstaande minimumeisen verwezenlijkt, veronderstelt het respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit van de discipline tussen universiteiten dat elke opleiding in de eerste plaats wordt beoordeeld op de wijze waarop zij erin slaagt de eigen doelstellingen te realiseren.

Het hieronder gespecificeerde referentiekader is een aangepaste en meer beknopte versie van het kader gepresenteerd in het landelijke visitatierapport Culturele Antropologie van 2006 (pp. 19-26).

1. Het onderwijsprogramma

A. Doelstelling en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (hierna: CA/OS) worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een academische bachelor, met verdieping, dan wel meer specialisatie in de master op wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een academische en/of maatschappelijke loopbaan waarbij de kennis, analytische en onderzoeksvaardigheden die binnen de studie verworven zijn, kunnen worden aangewend. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijke niveau als de maatschappelijke relevantie worden gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding.

De bachelor- en masteropleidingen Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie hebben een aantal doelstellingen. Zij bieden:

- Kennis van en inzicht in de in het vakgebied gebruikelijke algemene theorieën, concepten, methoden en analytische instrumenten;
- Kennis van en inzicht in de wijze waarop dit wetenschappelijke instrumentarium het begrip van, dan wel de interventie in, (actuele) maatschappelijke vraagstukken en praktijksituaties kan verbeteren;
- Kennis van en inzicht in de meerwaarde van een wetenschappelijke benadering van cultuur, sociale relaties en ontwikkeling;
- een kader waarbinnen de student probleemgericht theorie en kennis toepast om tot een beargumenteerd en kritisch standpunt te komen ten opzichte van enkele wezenlijke gebieden van lopend onderzoek.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een elementair academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied of combinatie van vakgebieden.

Doelstellingen en eindtermen algemeen

- De eindtermen van de opleiding zijn mede gebaseerd op de wettelijke regelingen, op de ontwikkelingen in het wetenschaps- en vakgebied, op de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden, op didactische inzichten en op voor het vakgebied relevante maatschappelijke ontwikkelingen;
- De keuzes die daarbij door de opleiding zijn gemaakt zijn helder en expliciet vastgelegd in het onderwijsbeleid van de opleiding en vertaald naar het opleidingsprofiel;
- De formulering van doelstellingen en eindtermen is helder, concreet, en toetsbaar;
- In de doelstellingen en eindtermen komt het wetenschappelijk niveau van de opleiding concreet tot uitdrukking;
- De eindtermen zijn richtinggevend voor de inhoud en de vormgeving van het onderwijsaanbod;
- Doelstellingen en eindtermen zijn zowel geformuleerd op het niveau van de opleiding als op programmafase en cursusniveau;
- De docenten werken aantoonbaar binnen het kader van de eindtermen van de opleiding;
- Er is sprake van een herkenbare samenhang tussen de eindtermen van de opleiding en de doelstellingen op cursusniveau, programmafase en programmaniveau.

Minimale inhoudseisen ten aanzien van de vak kennis

Afgestudeerden hebben:

- Kennis van en inzicht in de voornaamste theoretische stromingen en enige actuele thema's binnen het vak;
- kennis van en inzicht in een substantieel aantal veldstudies (monografieën);
- kennis van en inzicht in de geschiedenis van het vak;
- kennis van en inzicht in de ethiek van sociaal-wetenschappelijk onderzoek;
- kennis van en inzicht in de methodologie, methoden en technieken van onderzoek;
- ervaring met het beoordelen en zelf verrichten van wetenschappelijk onderzoek;
- kennis van en inzicht in de verhouding tussen thematische en regionale specialisatie;
- inzicht in de positie van CA/OS ten opzichte van andere wetenschappelijke disciplines;
- het vermogen tot schriftelijk en mondeling rapporteren;
- inzicht in de toepassingsmogelijkheden van CA/OS onderzoek.

B. Eindtermen en kwalificaties bacheloropleiding

Algemeen, aansluiting en eisen eerste jaar

- De opleiding besteedt zorg aan de voorlichting en de aansluiting op de vooropleiding van eerstejaarsstudenten;
- De opleiding geeft eerstejaars studenten een duidelijk en breed beeld van het vak en wat het vak vraagt van haar toekomstige beoefenaars;
- De opleiding gaat zorgvuldig om met selectie en uitval van studenten tijdens het eerste jaar en voorziet in een tijdig studieadvies.

De domeinspecifieke kennis en vaardigheden waarover bachelorstudenten bij het behalen van hun diploma dienen te beschikken worden hieronder aangegeven, met dien verstande dat elke opleiding naar haar aard en invalshoek verschillende keuzes maakt en accenten legt. Het diploma geeft toegang tot één of meer masterprogramma's.

Kennis

- Beheersen van de grondbeginselen van de kerndisciplines van de betreffende studie en een algemeen inzicht in de methodologie van de bestudeerde disciplines;
- Verdiepte kennis van één of meer deelgebieden van de betreffende studie;
- Kennis van de wetenschapsfilosofische achtergronden van het onderzoek op het bestudeerde terrein.

Vaardigheden

De bachelorafgestudeerde is in staat om:

- Antropologische en ontwikkelingssociologische kennis en analyses te reproduceren, en schriftelijk en mondeling op toegankelijke wijze te presenteren;
- De relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt te verdedigen;
- De gangbare onderzoeksmethoden en –technieken van de betreffende disciplines passief te beoordelen en in sommige gevallen actief toe te passen, met inzicht in de volledige empirische cyclus van probleemdefinitie en bibliotheekonderzoek, via dataverzameling, tot data-analyse en rapportage.

Afstemming op het afnemend veld

De opleiding kan aantonen dat zij de eindkwalificaties heeft afgestemd op de verwachtingen van het afnemend veld. Bachelorstudenten beschikken over voldoende vaardigheden om in diverse organisaties met de nodige supervisie werk op academisch niveau te verrichten.

Academische vaardigheden en attitudes

Bachelorafgestudeerden hebben een onderzoekende grondhouding, zijn nieuwsgierig naar de empirie, staan kritisch ten opzichte van populaire theorieën en benaderen sociaal-culturele diversiteit vanuit een door wetenschappelijk inzicht geïnformeerde reflectie op de eigen positie en verantwoordelijkheid.

C. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat betreft kennis en vaardigheden voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindtermen zijn van toepassing afhankelijk van de door de opleiding gekozen specialismen, studieobjecten en invalshoeken. Studenten die een master hebben afgerond in een van de opleidingen CA/OS beschikken over de volgende eigenschappen:

Kennis

- Kennis van en het vermogen tot actieve deelname aan de wetenschappelijke activiteiten van de disciplines, in het bijzonder op het gebied van de gevolgde specialisatie. Dit impliceert voldoende kennis en inzicht voor het zelfstandig opzetten en uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek;
- Grondige kennis van en inzicht in de meest belangrijke theorieën en kernbegrippen, onderzoeksmethoden en –technieken;

- Kennis van de complexiteit en diversiteit van het vakgebied en het vermogen om deze kennis bij de beoordeling van eigen en ander onderzoek toe te passen.

Vaardigheden

De masterafgestudeerde is in staat om:

- Deel te nemen aan een discussie met vakgenoten, en beschikt over de daarbij behorende schrijf-, lees-, luister-, en spreekvaardigheden;
- (Onder begeleiding) zelfstandig onderzoek te doen, door actieve beheersing van de onderzoeksmethoden en –technieken van het betreffende vakgebied;
- Gegevens op een diepgaand academisch niveau te analyseren, te vergelijken, kritisch te toetsen, en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te kunnen doen;
- De kennis van verschillende bestudeerde domeinen te integreren.

Afstemming op het afnemend veld

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om zelfstandig academische beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding CA/OS vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden die beroepen verstaan waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of –verwerking, de daarmee gepaard gaande onzekerheid, en de daarvoor vereiste verantwoordelijkheid samengaan.

Academische vaardigheden en attitudes

Afgestudeerden van de masteropleiding zijn in staat zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten, zich een zelfstandig oordeel te vormen over maatschappelijke vraagstukken op hun wetenschappelijk terrein, en in staat tot verregaande reflectie op de ethische, historische, methodologische en sociale aspecten van de wetenschap die zich richt op hun object van studie. Hun directe ervaring met onderzoek naar menselijke diversiteit geeft hen kritische distantie ten opzichte van culturele en sociale patronen in de eigen en in andere samenlevingen.

D. Inhoud/programma

Afhankelijk van de eigen aard van de opleiding wordt het bachelorprogramma inhoudelijk zo ingericht dat voldoende aandacht is besteed aan academische vorming, analyse en redactie van wetenschappelijke producten en de empirische cyclus. Zij wordt afgesloten met een integratieve opdracht, zoals een bachelorscriptie.

De masteropleiding realiseert een verdieping van de algemene doeleinden en theoretische en methodologische inzichten verworven in de bacheloropleiding, door middel van specialisatie en een individuele proeve van bekwaamheid (zoals een leeronderzoek of een afstudeerstage), en wordt afgesloten door een integratieve opdracht (bijvoorbeeld een masterscriptie). De procedures en beoordelingscriteria van dit wetenschappelijke product zijn helder en expliciet vastgelegd en worden transparant toegepast.

E. Omgevingsfactoren

In een beperkte opleidingsbeoordeling wordt een aanzienlijk deel van de beoordeling van omgevingsfactoren overgelaten aan de instellingsaudit (zoals beheer en interne kwaliteitszorg). Voor dit domeinspecifieke kader zijn echter de volgende aspecten van belang:

Internationalisering

Culturele antropologie en ontwikkelingssociologie richten zich bij uitstek op de globale reikwijdte van de in de discipline(s) verworven kennis en vaardigheden. Dat impliceert dat

- De opleiding een duidelijke en geëxpliciteerde visie heeft op de internationalisering van het vakgebied;
- De opleiding actief gebruik maakt van een internationaal netwerk van onderwijsinstellingen en onderzoekers, en deze inzet bij buitenlandse stages of leeronderzoek van studenten;
- De visie van de opleiding op onderzoek van maatschappelijke vraagstukken zich niet beperkt tot de Europese of Noord-Amerikaanse samenleving;
- Waar mogelijk buitenlandse studenten worden gestimuleerd bij de opleiding onderwijs te volgen, en de betreffende infrastructuur van de opleiding daarop is afgestemd;
- Afgestudeerden beschikken over de specifieke vaardigheden die vereist zijn om kennis op te doen over, dan wel onderzoek te doen in, de delen van de wereld waar zij zich in specialiseren.

Arbeidsmarkt

Culturele antropologie en ontwikkelingssociologie leiden op tot werk in een zeer divers afnemend veld. Een opleiding heeft een expliciete visie op dit werkveld en onderhoudt waar mogelijk contacten met dit werkveld, bijvoorbeeld door een actief alumnibeleid.

Studenteninstroom

De opleiding heeft de wettelijke eisen aan de toelaatbaarheid van studenten vertaald naar haar onderwijsprogramma en de daarin beschikbare leerroutes voor studenten met verschillende vooropleidingen. Daaronder vallen eveneens een expliciet vrijstellingenbeleid en een onderwijsaanbod om deficiënties in kennis en vaardigheden weg te werken. De opleiding besteedt zorg aan het signaleren van veranderingen in de instroom, aan het in stand houden van de kwaliteit van studievoordigheden en –houding van studenten, en het tijdig signaleren van studieproblemen.

De onderwijsorganisatie

De samenhang, sturing en waar nodig, verbetering van het onderwijs worden gewaarborgd door effectief opleidingsmanagement, een goede interne werk- en overlegstructuur en een duidelijk studentenbegeleidingssysteem.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding

Kennis en inzicht - De afgestudeerde van de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie heeft kennis van en inzicht in:

1. processen en verschijnselen op het terrein van de sociale en culturele antropologie en ontwikkelingsociologie;
2. de belangrijkste aandachtsvelden, theorieën en recente debatten binnen de antropologie;
3. de geschiedenis en verschillende theoretische stromingen in de antropologische discipline;
4. de plaats van de discipline binnen het veld van de sociale wetenschappen;
5. een substantieel aantal etnografische veldstudies (monografieën);
6. enkele specifieke thematische en/of regionale terreinen;
7. methoden en technieken van sociaalwetenschappelijk onderzoek met het accent op de gangbare methoden van kwalitatief onderzoek;
8. de mogelijkheden en beperkingen van de inzet van antropologische visies, theorieën en concepten bij maatschappelijke en/of organisatorische praktijken en problemen;
9. (wetenschaps)filosofische vooronderstellingen van sociaalwetenschappelijke theorieën.

Vaardigheden - De afgestudeerde van de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingsociologie is in staat:

10. een wetenschappelijke probleemstelling te formuleren en een analyse te maken van een concreet maatschappelijk en/of organisatievraagstuk op basis van onderzoeksliteratuur en/of zelf verzamelde empirische data;
11. verschillende wetenschappelijke theorieën met de bijbehorende concepten kritisch te bespreken, onderling te vergelijken en elementen uit deze theorieën met elkaar te verbinden en toe te passen op concrete maatschappelijke en/of organisatievraagstukken;
12. data te analyseren en te interpreteren;
13. onderzoeksresultaten te beoordelen op betrouwbaarheid, geldigheid en bruikbaarheid;
14. wetenschappelijke antropologische theorieën en het gebruik daarvan kritisch te beoordelen en daarover zowel schriftelijk als mondeling een wetenschappelijk betoog te houden.

Attitudes - De afgestudeerde van de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Ontwikkelingsociologie geeft blijk van:

15. nieuwsgierigheid naar achtergronden, oorzaken, consequenties en oplossingen van maatschappelijke en/of organisatorische vraagstukken rond (culturele) diversiteit en verandering;
16. een kritische houding ten opzichte van gangbare veronderstellingen in de samenleving;
17. het vermogen een ethnocentrische gedachtegang te herkennen wanneer bepaalde actoren maatschappelijke problemen benoemen en daarvoor oplossingen aandragen;
18. het vermogen te reflecteren op de mogelijkheden en beperkingen van wetenschappelijke theorieën en (organisatie)onderzoek;

19. intellectuele integriteit;
20. een academische houding, d.w.z. de bereidheid aannames en theorieën te toetsen.

Masteropleiding

Knowledge and insight - Graduates from the Master's programme in Social and Cultural Anthropology have knowledge of and insight into:

1. processes and phenomena in the domain of cultural anthropology and development sociology;
2. the most important fields of interest, theories and current debates in anthropology, in particular debates on human security;
3. the history of various theoretical trends in anthropology;
4. the positioning of the discipline in social sciences at large;
5. a substantial number of ethnographies;
6. some specific themes and one region;
7. social science methodology, in particular advanced methods of qualitative research;
8. the chances and limitations of the application of anthropological views, theories and concepts in dealing with societal or organizational problems.

Skills - Graduates from the Master's programme in Social and Cultural Anthropology have skills to:

9. formulate a scientific definition of a social problem and to make an analysis of a concrete societal issue on the basis of anthropological literature and raw empirical data collected;
10. engage critically with various scientific theories and concomitant concepts, to compare them and to connect elements from them in order to apply them to concrete societal issues;
11. analyse and interpret qualitative research data;
12. assess the reliability, validity and usability of research results;
13. assess scientific anthropological theories and the applicability of them, and to report about them, both in spoken and written form according to scientific standards.

Attitude - Graduates from the Master's programme in Social and Cultural Anthropology have an attitude that is characterized by:

14. curiosity and eagerness to understand the background, cause and effect of societal issues pertaining to questions of (cultural) diversity and change, and solution to these questions;
15. a critical mind-set with regard to common assumptions, which are popular in society;
16. the capacity to recognize and puncture ethnocentric lines of reasoning, in particular when social actors define societal phenomena as 'problems' and propose solutions to those purported problems;
17. the ability to reflect on the chances and limitations of scientific theories and research;
18. intellectual integrity;
19. an academic disposition, that is the willingness to test assumptions and theories.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding

JAAR 1					
1 ^e semester			2 ^e semester		
Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
Kernthema's van de antropologie (S_KA) 6 ec	Cultuur, macht en diversiteit (S_CMD) 6 ec	Bachelorpaper antropologie (S_BPAPA) 6 ec	Multiculturele samenlevingen (S_MCS) 6 ec (afd SOC)	Mondiale geschiedenis (S_MG) 6 ec	
Bachelorwerkgroep Culturele antropologie en ontwikkelings sociologie I (S_BWcao1) 6 ec	Methodologie van sociaal-wetenschappelijk onderzoek (S_MTSWO) 6 ec (afd M&T-SOC)		Beschrijvende en inferentiële statistiek (S_BIS) 6 ec (afd M&T-SOC)	Instituties (S_I) 6 ec (afd SOC)	
Bachelorwerkgroep Culturele antropologie en ontwikkelings sociologie II (S_Bwcao2) 6 ec					
JAAR 2					
Development and Globalization (S_DG) 6 ec of Anthropology of Religion (S_AR) 6 ec	Identity, Ethnicity and Nationalism (S_IEN) 6 ec of Culture and Citizenship (S_CC) 6 ec	History and Theory of Anthropology (S_HTA) 6 ec	Cultuur en nieuwe media (S_CNM) 6 ec	Ethnographic Monographs (S_ETHMO) 6 ec	Onderzoekspracticum kwalitatief (S_OPKL) 6 ec (met afd. SOC)
State, Power and Conflict (S_SPC) 6 ec (afd POL)	Reuzen van de sociologie (S_RS) 6 ec (afd SOC)		M&T van kwalitatief onderzoek (Eng) (S_QRM) 6 ec (afd M&T-SOC)	Wetenschapsfilosofie (S_WF) 6 ec (Fac. Wijsbeg.)	
JAAR 3					
Profileringsruimte 30 ec			Professionele en thematische oriëntatie antropologie (S_PTOant) 6 ec	Bachelorthesis Culturele antropologie en ontwikkelings sociologie (S_BTcao) 18 ec	
			Social Inequalities and the Welfare State (S_SIWS) 6 ec (afd SOC)		

Binnen het huidige bachelorprogramma CAO zijn drie leerlijnen te onderscheiden: een onderzoeksleerlijn, een schrijflijn en een presentatieleerlijn. De leerlijnen zijn als in onderstaande vaardighedenmatrix samengevat:

Vaardigheden (verwijzing naar eindtermen)	Manier van oefenen	Voornaamste vakken
a) Onderzoeken (10, 11, 12, 13)	-Overzicht en verwerven van basistechnieken -Oefenen in onderzoeksopdrachten -Reflectie op onderzoeksontwerp	B1: Methodologie van sociaal-wetenschappelijk onderzoek B1: Beschrijvende en inferentiële statistiek B2: M&T van kwalitatief onderzoek B2: Wetenschapsfilosofie B2: Onderzoekspracticum kwalitatief B3: Bachelorthesis
b) Schrijven (14)	-Gerichte instructie -Kortere en langere opdrachten	B1: Bachelorwerkgroep CAO I B1: Cultuur, macht en diversiteit B1: Bachelorpaper antropologie B1: Bachelorwerkgroep CAO II B2: Vakken P1, P2, P3 B2: Ethnographic Monographs B2: Onderzoekspracticum kwalitatief B3: Professionele en thematische oriëntatie B3: Bachelorthesis
c) Presenteren (14, 18)	Doen + gestructureerde feedback	B1: Bachelorwerkgroep CAO I B1: Cultuur, macht en diversiteit B1: Bachelorwerkgroep CAO II B2: Ethnographic Monographs B2: Onderzoekspracticum kwalitatief B3: Professionele en thematische oriëntatie B3: Bachelorthesis
d) Oordelen (13, 15, 16, 17, 18, 19, 20)	-Reflectie op geselecteerde literatuur -Gestructureerde debatten met centraal thema en systematische (op-) posities	B3: Bachelorthesis
e) Leren (10, 11, 14, 15, 20)	-Gerichte instructie -Onderdeel van toetsing van individuele werkstukken	B1: Bachelorwerkgroep CAO I B1: Bachelorwerkgroep CAO II B3: Bachelorthesis
f) Samenwerken	Doen met duidelijk groepsdoel/ eindproduct	B1: Bachelorwerkgroep CAO I B1: Bachelorwerkgroep CAO II B2: Onderzoekspracticum kwalitatief
g) Professionaliteit (19)	-Verwachtingen expliciteren -Consequent aanspreken -Meewegen in beoordeling	B3: Professionele en thematische oriëntatie B3: Bachelorthesis

Masteropleiding

Semester 1			Semester 2		
Periode 1 (sept-okt)	Periode 2 (nov-dec)	Periode 3 (jan)	Periode 4 (feb-mrt)	Periode 5 (apr-mei)	Periode 6 (juni)
Theoretical Orientation on Human Security part I (S_TOHS1) 6 ec	Theoretical Orientation on Human Security part 2 (S_TOHS2) 6 ec	Field Research (S_FR) 18 ec		Master's Thesis in Social and Cultural Anthropology (incl. Graduate Seminar, 3 ec) (S_MTsca) 18 ec	
Field Research Design (incl. Qualitative Data Collection, 3 ec) (S_FRD) 12 ec					

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding

Cohortbeschrijving – instroom en inschrijvingen

Cohortjaar	Cohortomvang - vooropleidingscategorie					Cohortomvang - geslacht		
	VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	Man	Vrouw	Totaal
2009-2010	36	9	4	1	12	16	46	62
2010-2011	34	6	7	0	8	13	42	55
2011-2012	29	8	11	5	5	8	50	58
2012-2013	32	8	-	2	6	-	-	48

Academisch jaar	Totaal ingeschrevenen		
	Totaal	Man	Vrouw
2009-2010	181	48	133
2010-2011	171	40	131
2011-2012	176	34	142
2012-2013	153	28	125

Rendement herinschrijvingen

cohort	totaal	herinschrijvers na 1 jaar		Ba-diploma na 3 jr - van herinschrijvers		Ba-diploma na 4 jr - van herinschrijvers (incl na 3 jaar)		nog bezig/ later diploma/ later weg - van herinschrijvers		weg na 1 jaar- cohort		weg in 2 of jaar 3- van herinschrijvers	
		abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
2006	90	55	61%	18	33%	36	65%	14	25%	35	39%	5	9%
2007	59	46	78%	22	48%	31	67%	9	20%	13	22%	6	13%
2008	48	36	75%	14	39%	24	67%	6	17%	12	25%	6	17%
2009	64	52	81%	23	44%			21	40%	12	19%	8	15%

Rendement cohort

cohort	totaal	Ba-diploma na 3 jr - van cohort		Ba-diploma na 4 jr - van cohort (exl na 3 jaar)		nog bezig/ later diploma/ later weg - van cohort		weg na 1 jaar- cohort		weg in 2 of jaar 3- van cohort	
		abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
2006	90	18	20%	18	20%	14	16%	35	39%	5	6%
2007	59	22	37%	9	15%	9	15%	13	22%	6	10%
2008	48	14	29%	10	21%	6	13%	12	25%	6	13%
2009	64	23	36%			21	33%	12	19%	8	13%

Uitval

cohort	totaal	Uitval na 1 jr		Uitval na 2 of 3 jr		Selectiviteit 1 ^e jr
		abs	%	abs	%	%
2007	59	13	22%	6	10%	68%
2008	48	12	25%	6	13%	67%
2009	64	12	19%	8	13%	60%
2010	57	16	28%	2	4%	
2011	47	14	30%			

Studieduur

Examenjaar	Aantal geslaagden	Studieduur (gem. aantal mnd.)
2004	19	33
2005	40	40
2006	44	44
2007	34	43
2008	33	47
2009	49	48
2010	28	47
2011	41	43

1^e jaars rendementen

Cohort	Aantal 1e jaars opleiding (abs)	60 EC behaald		42 - 60 EC behaald		<42 EC behaald		weg	
		abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
2007	59	27	46%	12	20%	7	12%	13	22%
2008	48	16	33%	9	19%	11	23%	12	25%
2009	64	24	38%	19	30%	9	14%	12	19%
2010	57	25	44%	13	23%	3	5%	16	28%
2011	47	19	40%	11	23%	3	6%	14	30%

BSA

Cohort	Aantal BSA Kandidaten (abs)	Positief BSA		Voorwaardelijk positief BSA		Verlengd BSA		Negatief BSA		Gestopt voor 1 februari	
		abs	%	abs	%	abs	%	abs	%	abs	%
2011	44	19	43%	13	30%	1	2%	3	7%	8	18%

Uitval 2e en 3e jaar binnen FSW - cohort

opleiding	Cohortjaar	Aantal 1stejr-opleiding (absoluut)	Uitval na 1 jr		Uitval na 2 of 3 jr		Selectiviteit 1e jr
			(absoluut)	(% van cohort - cumulatief)	(absoluut)	(% van cohort - cumulatief)	(% van uitval 3 jr)
FSW	2009	552	113	20%	70	13%	62%
SB_B&O	2009	196	25	13%	23	12%	52%
SB_CW	2009	183	38	21%	24	13%	61%
SB_CAO	2009	64	12	19%	8	13%	60%
SB_POL	2009	62	20	32%	9	15%	69%
SB_SOC	2009	47	18	38%	6	13%	75%

Uitval 2e en 3e jaar binnen FSW – herinschrijvers

opleiding	cohort	weg in 2 of jaar 3- van herinschrijvers		
		totaal	abs	%
B FSW	2009	552	70	16%
B B&O	2009	196	23	13%
B CW	2009	183	24	17%
B CAO	2009	64	8	15%
B POL	2009	62	9	21%
B SOC	2009	47	6	21%

Doorstroom gegevens uit VSNU cijfers volgens VSNU definities

Examenjaar	Aantal geslaagden	Studieduur (gem. aantal mnd)	Doorstroom naar master binnen VU		Doorstroom naar master buiten VU		Doorstroom naar master totaal		Binnen 3 jr master behaald binnen VU		Binnen 3 jr master behaald buiten VU		Binnen 3 jr master behaald totaal	
			(absoluut)	(% van geslaagden)	(absoluut)	(% van geslaagden)	(absoluut)	(% van geslaagden)	(absoluut)	(% van geslaagden)	(absoluut)	(% van geslaagden)	(absoluut)	(% van geslaagden)
2004	19	33	11	58,%	4	21,%	15	79,%	11	58,%	3	16,%	14	74,%
2005	40	40	21	53,%	6	15,%	27	68,%	18	45,%	6	15,%	24	60,%
2006	44	44	29	66,%	5	11,%	34	77,%	28	64,%	3	7,%	31	70,%
2007	34	43	18	53,%	2	6,%	20	59,%	20	59,%	2	6,%	22	65,%
2008	33	47	18	55,%	3	9,%	21	64,%	14	42,%	2	6,%	16	48,%
2009	49	48	28	57,%	6	12,%	34	69,%						
2010	28	47	11	39,%	6	21,%	17	61,%						

Masteropleiding

Cohortbeschrijving – instroom en inschrijvingen

Cohortjaar	Totaal	Cohortomvang -						Cohortomvang			
		BSc FSW		PMC FSW		Overig		Man		Vrouw	
		Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%
2009-2010	40	12	30%	15	38%	13	33%	4	10%	36	90%
2010-2011	42	10	24%	15	36%	17	40%	6	14%	36	86%
2011-2012	31	6	19%	18	58%	7	23%	7	23%	24	77%
2012-2013	53	14	26%	31	58%	8	15%	6	11%	47	89%

Academisch jaar	Totaal Ingeschrevenen		
	Totaal	Man	Vrouw
2009-2010	45	5	40
2010-2011	50	6	44
2011-2012	42	8	34
2012-2012	62	8	54

Rendement cohort

cohort	totaal	MSc-diploma na 1 jr - van cohort		MSc-diploma na 2 jr - van cohort	
		abs	%	abs	%
2007	29	22	76%	26	90%
2008	21	17	81%	18	86%
2009	40	31	78%	35	88%
2010	42	36	86%	40	95%
2011	31	21	68%	21	68%

Uitval

cohort	totaal	Uitval in jaar 1		Uitval in jaar 2		Afstuderen na meer dan 2 jaar / nog bezig / uitval >2 jaar	
		abs	%	abs	%	abs	%
2007	29	1	3%	0	0%	2	7%
2008	21	2	10%	0	0%	1	5%
2009	40	3	8%	0	0%	2	5%
2010	42	1	2%	0	0%	1	2%
2011	31	4	13%	0	0%	6	19%

Staf-studentratio

Berekening

		aantal studenten volgens inschrijvingen ¹	gemiddeld aantal studenten per vak ²	fte ³	fte per student per jaar ⁴
BSc CAO	1	54	45	1,34	0,031
	2	41	40	0,72	0,019
	3	42	32	0,44	0,009
	profielingsruimte			0,50 ⁵	0,012 ⁶
	totaal	176 ⁷	117 ⁸	3,00	0,023
MSc SCA		39	31,8	1,51	0,049

- 1) Volgens facultair overzicht inschrijvingen 2011-2012 van 25 september 2012
- 2) Gemiddeld aantal studenten dat deelgenomen heeft aan een vak in collegejaar 2011-2012
- 3) Dit is de som van het aantal fte's dat voor de geprogrammeerde vakken ter beschikking is gesteld voor college jaar 2011-2012. Als aan een vak studenten deelnamen van andere opleidingen, dan is het aantal fte verminderd. Voorbeeld: aan het vak 'Mondiale geschiedenis' hebben 147 studenten deelgenomen. Van deze studenten was 28,57% een BSc CAO student. De docent had in totaal 0,1 fte beschikbaar. In dit overzicht is dan 28,53% van 0,1 = 0,0286 fte voor dit vak gerekend.
- 4) Per vak is het aantal beschikbare fte gedeeld door het aantal studenten dat deelgenomen had. Per studiejaar is dit bij elkaar opgeteld.
- 5) Omdat de vrije keuze ruimte heel verschillend wordt ingevuld is er een schatting van het aantal beschikbare fte gemaakt. De schatting is als volgt gemaakt: de profielingsruimte betreft 1/6 van het programma; de overige 5/6 van het programma heeft in totaal 2,50 fte toegewezen gekregen. Omgerekend is dat gemiddeld 0,50 fte per 1/6 programmadeel. Dus als de profielingsruimte gemiddeld net zoveel fte heeft als de rest van het programma, dan is dat 0,50 fte.
- 6) Het geschatte aantal fte voor de profielingsruimte is gedeeld door het gemiddeld aantal deelnemers voor de overige vakken van de BSc CAO.
- 7) Dit getal is hoger dan de som van 1,2 en 3. Dat komt omdat er ook nog 4^e, 5^e en een 7^e jaars studenten staan ingeschreven.
- 8) Dit is de som van het gemiddeld aantal deelnemers per vak per jaar.

Volgens 3 methoden

		methode 1	methode 2	methode 3
		aantal studenten volgens inschrijvingen/fte ¹	gemiddeld aantal studenten per vak/fte per jaar ²	1/ fte per student ³
BSc CAO	1	40	33	32
	2	57	55	54
	3	45	34	49
	totaal	59	39	43
MSc SCA		26	21	21

- 1) Voorbeeld BSc CAO1: $54/1,34=40$
- 2) Voorbeeld BSc CAO1: $45/1,34=33$
- 3) Voorbeeld BSc CAO1: $1/0,031=32$

Beschikbare fte's

	fte afdeling SCA	fte antropologen andere afdelingen	fte overige afdelingen	geschatte fte profileringsruimte¹	totaal
BSc CAO	2,20	0,03	0,27	0,50	3,00
	73%	1%	7%	17%	
MSc SCA	1,45	0,07	0,00		1,50
	95%	5%	0%		

- 1) Omdat de vrije keuze ruimte heel verschillend wordt ingevuld is er een schatting van het aantal beschikbare fte gemaakt. De schatting is als volgt gemaakt: de profileringsruimte betreft 1/6 van het programma; de overige 5/6 van het programma heeft in totaal 2,50 fte toegewezen gekregen. Omgerekend is dat gemiddeld 0,50 fte per 1/6 programmadeel. Dus als de profileringsruimte gemiddeld net zoveel fte heeft als de rest van het programma, dan is dat 0,50 fte.

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Bezoekprogramma Culturele Antropologie VU, 7-8 juni 2012

7 juni

18.00 – 20.00 Startvergadering in Novotel

8 juni **Metropolitangebouw, Buitenveldertselaan 3, kamer Z-113**

08.30 – 09.30 Management:

- Prof. Dr. Anton Hemerijck (decaan)
- Dr. Frank de Bakker (onderwijsmanager FSW)
- Prof. Dr. Thijl Sunier (afdelingshoofd SCA, MT)
- Prof. Dr. Pal Nyiri (onderzoeksmanager SCA, MT)
- Drs. Ina Keuper (onderwijsmanager SCA, MT)

09.30 – 10.30 Studenten (Bachelor en Master):

- 1e jaar BSc CAO: Meredith Overman
- 2e jaar BSc CAO: Milah van Strijp
- 3e jaar BSc CAO: Anke Anemaet
- 3e jaar BSc CAO: Baukje Reitsma
- MSc SCA: Amanda Bruck
- MSc SCA: Yvette Hoenderdos

10.30 – 11.15 Docenten (Bachelor en Master):

- Dr. Freek Colombijn (UHD SCA)
- Dr. Sandra Evers (UHD SCA)
- Dr. Marjo De Theije (UHD SCA)
- Dr. Ellen Bal (UD, SCA)
- Dr. Lenie Brouwer (UD, SCA)

11.15 – 11.30 Pauze

11.30 – 12.00 OLC:

- Dr. Sandra Evers (Docentlid/voorzitter)
- Dr. Edien Bartels (UD, docentlid/secretaris)
- Maida du Mée (studentlid, 1e jaarsstudent BSc CAO)
- Leonie Cieremans (studentlid 3e jaarsstudent BSc CAO)
- Pieter Overmars (studentlid MSc SCA)
- Agne Jezerskyte (studentlid MSc SCA)

12.00 – 12.45 Examencie en studieadviseur:

- Dr. Marion Den Uyl (UD, docentlid namens SCA)
- Dr. Ellen Bal (Docentlid namens SCA)
- Drs. Ciska Heuvelman (studieadviseur)
- Drs. Jeannette Wouters (secretaris EC)

12.45 – 13.30 Lunch

13.30 – 14.15 Alumni:

- Maja Lovrenovic MSc (cohort 2009-2010, behaalde BSc in Bosnië)
- Tamar Pagrach MSc (cohort 2005-2006, behaalde ook BSc Antropologie aan de VU)
- Simone Roerig MSc cohort 2010-2011, HBO-instromer)
- Gijs Verbossen MSc (cohort 2009-2010, behaalde BSc ASW aan UU)

- Bart Veenstra MSc (cohort 2005-2006, HBO-instromer)
- 14.15 – 15.15 Voorbereiden eindgesprek en inzage documentatie
- 15.15 – 16.15 Eindgesprek met management:
- Prof. Dr. Thijl Sunier (afdelingshoofd SCA, MT)
  - Prof. Dr. Pal Nyiri (onderzoeksmanager SCA, MT)
  - Drs. Ina Keuper (onderwijsmanager SCA, MT)
- 16.15 – 17.45 Opstellen bevindingen
- 17.45 – 18.00 Mondelinge rapportage, zaal Z-009
- 18.00 – 18.30 Borrel

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding

1497014	1674439	1635581
1749048	1738046	1699040
1672991	1699059	1699032
1815008	1709178	1414437
1809717	1622293	1728075

Masteropleiding

1386883	1791508	1662414
1800817	2115034	1464825
1804332	2115417	1925237
1996592	1998161	1999397
1855670	1698931	1804464

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als hard copies en deels via de elektronische leeromgeving):

- Portfolio's / scripties / essays;
- alle scripties/afstudeerverslagen uit de zelfstudie en beoordelingsformulieren;
- voorlichtingsmateriaal;
- studiemateriaal: blokboeken en syllabi, readers, studiehandleidingen;
- verplichte literatuur die studenten zelf (via internet) verzamelen;
- voorbeelden van werkstukken, portfolio's, onderzoeksverslagen van studenten;
- scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- stagereglementen/handleidingen;
- tentamen- en examenreglement;
- toetsmaterialen (enkele tentamens, toetshandleiding en dergelijke) met modelantwoorden;
- recente verslagen opleidingscommissie, examencommissie, onderwijsjaarverslagen, bachelor-masterovergangsregelingen;
- college-, onderwijs- en curriculumevaluaties, studententevredenheidsmonitor(en), etc;
- alumni-enquêtes;
- materiaal over de studieverenigingen;
- jaarverslagen (onderwijs, onderzoek, laatste drie jaar).

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

prof. dr. J.M. Dand

NAAM:

*CEDLA, Keizersgracht 397
1016 EK Amsterdam*

ADRES:

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Amsterdam

DATUM: 21 april 2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'M. van der ...', is written over the 'HANDTEKENING:' label.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *ALEXANDRA PILEN*

ADRES: *DEPARTMENT OF ANTHROPOLOGY - UNIVERSITY COLLEGE LONDON*
14 Tavistock Sq
LONDON WC1H 0SL
UK

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

UTRECHT

DATUM:

20-5-12

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'N.' followed by a flourish.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

A. Popma

ADRES:

Haagweg 109 A 2691 PC Monstert

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Utrecht

DATUM:

20/4/2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE *Reinout Meijnen*

NAAM:

ADRES: *Vrouwenweg 1a*
2322 LJ Leiden

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht*

DATUM: *20 april 2012*

HANDTEKENING:

R. Meijer

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: PROF INGE HUTTER
ADRES: PAULUS BUIJSSTRAAT 16
2582 CJ DEN HAAG

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: DEN HAAG
DATUM: 24 OCTOBER 2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Floor Meijer

ADRES: Catharijnesingel 56
3511 GE Utrecht

IS ALS ~~DESKUNDIGE~~ / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Utrecht

DATUM: 6/3/2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. Meun', is written over a horizontal line. Below the line, there are several horizontal strokes, possibly representing a stamp or additional markings.

Bijlage commissiesamenstelling

Radboud Universiteit Nijmegen (2 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Voltijd	31-12-2013
	M Anthropology and Development Studies (60253)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Floor Meijer		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Vrije Universiteit Amsterdam (2 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Voltijd	31-12-2013
	M Social and Cultural Anthropology (60049)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Floor Meijer		
Commissieleden	Michiel Baud Inge Hutter Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Universiteit van Amsterdam (4 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
	M Culturele Antropologie en Sociologie der Niet- Westerse Samenlevingen (66614)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
	M Medische Antropologie en Sociologie (60198)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
	M Contemporary Asian Studies (60211)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Titia Buising		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Universiteit Utrecht (3 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Voltijd	31-12-2013
	M Culturele Antropologie (60745)	Voltijd	31-12-2013
	M Latijns-Amerika studies (60174)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Titia Buising		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten Alexandra Argenti-Pillen Adrie Papma Reinout Meijnen		

Universiteit Leiden (2 opleidingen)	B Culturele Antropologie en Ontwikkelingssociologie (50035)	Voltijd	31-12-2013
	M Cultural Anthropology and Development Sociology (60156)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Titia Buising		
Commissieleden	André Droogers Rik Pinxten		